

**BALANȚA DE PLĂȚI
ȘI POZIȚIA INVESTIȚIONALĂ
INTERNAȚIONALĂ A ROMÂNIEI**

**RAPORT ANUAL
2002**

Notă

Redactarea Raportului anual 2002 – Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României a fost finalizată la data de 29 septembrie 2003, pe baza datelor statistice disponibile la data de 15 august 2003.

Unele date statistice au caracter provizoriu, urmând a fi revizuite în publicațiile ulterioare ale Băncii Naționale a României.

Sursa datelor statistice a fost indicată expres numai atunci când acestea au fost furnizate de alte instituții.

Redactarea a fost realizată de Direcția Statistică; traducerea în limba engleză și tehnoredactarea au fost realizate de Direcția Studii și Publicații.

Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României, Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București

tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

internet: <http://www.bnro.ro>

CUPRINS

PRINCIPALELE EVOLUȚII ÎNREGISTRATE ÎN ANUL 2002.....	5
I. Contextul internațional.....	5
II. Evoluția sectorului extern al economiilor în tranziție din Europa Centrală și de Est.....	7
III. Evoluția economiei românești în anul 2002	11
IV. Evoluția balanței de plăți și a poziției investiționale internaționale a României în anul 2002 ...	12
A. Balanța de plăți.....	12
1. Contul curent.....	13
1.1. Balanța comercială (bunuri și servicii)	13
1.1.1. Balanța comercială (bunuri)	13
1.1.1.1. Structura și orientarea geografică a exportului	16
1.1.1.2. Structura și orientarea geografică a importului	20
1.1.1.3. Structura pe valute și eficiența comerțului exterior	22
1.1.1.4. Contribuția sectorului privat	23
1.1.1.5. Importul net de produse energetice	24
1.1.2. Balanța serviciilor	24
1.1.2.1. Serviciile de transport	25
1.1.2.2. Serviciile de turism - călătorii	26
1.1.2.3. Alte servicii	27
1.2. Balanța veniturilor	27
1.3. Balanța transferurilor curente	29
2. Contul de capital și financiar	30
2.1. Investiții directe	31
2.2. Investiții de portofoliu	32
2.3. Finanțarea deficitului de cont curent	33
B. Poziția investițională internațională a României.....	34
1. Caracterizare generală	34
2. Sectoare instituționale	39
2.1. Autoritatea monetară (BNR).....	39
2.1.1. Active externe.....	39
2.1.2. Pasive externe.....	40
2.2. Sectorul guvernamental	41
2.2.1. Active externe.....	41
2.2.2. Pasive externe.....	42
2.3. Sectorul bancar	45
2.3.1. Active externe.....	45
2.3.2. Pasive externe.....	46
2.4. Sectorul nebancar	47
2.4.1. Active externe.....	47
2.4.2. Pasive externe.....	48

Grafice

Secțiune statistică

PRINCIPALELE EVOLUȚII ÎNREGISTRATE ÎN ANUL 2002

I. Contextul internațional*

În anul 2002, economia mondială a cunoscut o revigorare moderată (creștere cu 3 la sută față de anul precedent), pe fondul accentuării consumului privat din SUA, al expansiunii economice – bazată pe export – a țărilor asiatice (cu excepția Japoniei) și a celor candidate la Uniunea Europeană. Comerțul mondial și-a reluat ascensiunea, după stagnarea din anul 2001, înregistrând o creștere cu 2,9 la sută. Cu toate acestea, mediul economic global a fost afectat de volatilitatea piețelor financiare și de accentuarea tensiunilor geopolitice.

După relativa stagnare înregistrată în anul 2001, economia **Statelor Unite ale Americii** și-a reluat creșterea, sub impulsul consumului privat și guvernamental și al investițiilor imobiliare. Pe de altă parte, investițiile productive s-au restrâns, iar scăderea exporturilor concomitent cu creșterea importurilor a condus la acumularea unui deficit de cont curent echivalent cu 4,8 la sută din PIB. Presiunile inflaționiste au fost reduse, în pofida majorării prețului țițeiului, datorită creșterii productivității muncii. Astfel, rata inflației măsurată prin prețurile de consum a scăzut la 1,6 la sută, de la 2,8 la sută în anul 2001. În schimb, ponderea deficitului bugetar în PIB a crescut la 3,6 la sută (față de 0,7 la sută în anul 2001), în special ca efect al reducerii fiscalității.

Japonia a înregistrat în anul 2002 o creștere economică de numai 0,3 la sută; ușoara revigorare din prima jumătate a anului, susținută de export, s-a atenuat ulterior, pe măsura restrângerii cererii externe și a accentuării incertitudinilor geopolitice, în timp ce prețurile de consum s-au redus cu 0,9 la sută. Celelalte **economii din Asia** au depășit prognozele de creștere economică, în special sub influența cererii externe de produse informatice și de comunicații și a expansiunii înregistrate de economia Chinei, care a absorbit o mare parte din exporturile regionale. Cele mai dinamice economii ale regiunii au fost China și Coreea de Sud, ale căror rate de creștere au fost de 8 la sută, și, respectiv, de peste 6 la sută.

America Latină a înregistrat pe ansamblu o creștere economică negativă, în pofida evoluțiilor favorabile din Brazilia și Mexic, ca efect al accentuării crizei din Argentina, unde constrângerile financiare au redus drastic cererea internă.

În **zona euro**, creșterea economică a continuat să se atenueze în anul 2002, ajungând la 0,8 la sută, de la 1,4 la sută în anul precedent. Încetinirea activității economice a condus la deteriorarea poziției fiscale, reflectată în creșterea ponderii deficitului bugetar în PIB de la 1,5 la sută în anul 2001 la 2,2

* Surse: ECB, *Annual Report*, 2002; *Economic Survey of Europe*, No. 1/2003; *Transition report update*, BERD, mai 2003.

la sută. Rata medie a inflației – măsurată prin indicele armonizat al prețurilor de consum – a înregistrat o reducere moderată (de la 2,4 la sută în anul 2001 la 2,2 la sută în anul 2002), rămânând însă peste limita de 2 la sută stabilită de Banca Centrală Europeană, în timp ce rata șomajului a înregistrat o valoare medie de 8,3 la sută, cu 0,3 puncte procentuale peste nivelul din anul precedent. Contul curent agregat al zonei euro a înregistrat un excedent de 62,1 miliarde euro, comparativ cu un deficit de 13,8 miliarde euro în anul 2001; această ameliorare s-a produs pe fondul relativei dublări a excedentului comercial, indusă preponderent de reducerea importului. Investițiile directe și de portofoliu au înregistrat influxuri nete în valoare de 29,4 miliarde euro, comparativ cu ieșiri nete de 63,4 miliarde euro în anul precedent. Excedentul contului curent, combinat cu influxurile nete de investiții directe și de portofoliu, a condus la modificarea poziției externe a regiunii, zona euro transformându-se din debitor net în anul 2001 în creditor net în anul 2002.

Economiile **țărilor în tranziție** și-au menținut ritmul de creștere economică, înregistrând în anul 2002 o evoluție favorabilă în raport cu SUA, Uniunea Europeană, Japonia și cu majoritatea economiilor de piață în formare, cu excepția celor din Asia. Principalul suport al creșterii economice a acestor țări l-a constituit cererea internă, în timp ce exportul net a avut o contribuție nesemnificativă sau chiar negativă. Dinamica economică a Europei Centrale și de Est s-a menținut la aproximativ 3 la sută, ca și în anul precedent, și a fost afectată de performanța mai scăzută a Poloniei, a cărei economie a înregistrat o rată de creștere a PIB de numai 1,3 la sută. Cu excepția Cehiei, cu o creștere de numai 2 la sută, PIB al celorlalte țări din regiune s-a majorat cu rate cuprinse între 3,1 și 4,9 la sută.

Tabelul nr. 1. Principalii indicatori economici ai țărilor din Europa Centrală și de Est
candidate la Uniunea Europeană

	- procente -							
	PIB		Producția industrială		Inflația		Rata șomajului	
	(rate de creștere)		(rate de creștere)		(medie anuală)		(sfârșitul perioadei)	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Bulgaria	4,1	4,8	1,6	1,0	7,4	5,8	17,3	16,3
Republica Cehă	3,1	2,0	6,8	4,8	4,7	1,8	8,9	9,8
Polonia	1,0	1,3	0,4	1,4	5,5	1,9	17,4	18,1
România¹⁾	5,7	4,9	8,4	6,0	34,5	22,5	8,8	8,1
Slovacia	3,3	4,4	6,9	6,5	7,3	3,3	18,6	17,4
Slovenia	3,0	3,1	3,1	2,5	8,4	7,5	11,8	11,3
Ungaria	3,8	3,3	3,6	2,6	9,2	5,3	5,4	5,9

Sursa: Buletinele lunare și rapoartele anuale ale băncilor centrale din țările respective, publicațiile BERD, FMI și BRI

¹⁾ Datele pentru România au fost actualizate după ultimele publicații ale Institutului Național de Statistică.

În majoritatea țărilor din Europa Centrală și de Est consumul privat a fost impulsivat de influxul de investiții străine directe, de creșterea salariului real, precum și de perspectivele aderării la Uniunea Europeană. De asemenea, investițiile străine directe au stimulat productivitatea care, împreună cu aprecierea cursului de schimb, a susținut procesul de dezinflație. Trecerea de la creșterea economică

bazată pe export la cea stimulată de cererea internă a condus în Slovacia, Cehia și Ungaria la accentuarea dezechilibrelor externe și a deficitelor bugetare. România și Bulgaria au înregistrat cele mai ridicate rate de creștere economică (4,9 la sută, respectiv 4,8 la sută), pe fondul consolidării investițiilor (în special în industriile producătoare de bunuri pentru export), al reducerii importurilor nete și al dinamizării consumului privat. Ambele țări și-au limitat deficitel bugetare, România beneficiind în plus de avantajele accentuării procesului de dezinflație.

Producția industrială a Europei Centrale și de Est a crescut în medie cu peste 3 la sută, cea mai mare rată fiind înregistrată de Slovacia (6,5 la sută), urmată de România (6 la sută).

La nivelul **Europei Centrale și de Est** a continuat tendința generală de dezinflație, pe fondul reducerii presiunii prețurilor de import ale mărfurilor nealimentare. Piața forței de muncă a reflectat în anul 2002 o mai mare eterogenitate, determinată de diversitatea condițiilor macroeconomice din fiecare țară; rata medie regională a șomajului a fost afectată de Polonia, care deține aproximativ 60 la sută din forța de muncă a regiunii și în care rata șomajului a fost aproape dublă comparativ cu cea înregistrată în anul 1998.

II. Evoluția sectorului extern al economiilor în tranziție din Europa Centrală și de Est

În **Europa Centrală și de Est**, creșterea accentuată a cererii interne – stimulată de relaxarea politicii fiscale – a determinat acumularea de deficite de cont curent în majoritatea țărilor regiunii. Din grupul țărilor candidate la Uniunea Europeană, ponderea deficitului de cont curent în PIB a crescut numai în Ungaria, ca efect al accelerării creșterii importului de bunuri și servicii și al reducerii veniturilor din turism. În Polonia, deficitul contului curent a fost ținut sub control prin politici monetare adecvate, care au contracarat efectele creșterii deficitului bugetar, în timp ce în Slovacia și Cehia s-au înregistrat ușoare scăderi ale ponderii deficitelor de cont curent în PIB, sub influența ameliorării balanțelor comerciale. Cele mai mari reduceri ale ponderii deficitului de cont curent în PIB au fost consemnate de România – datorită diminuării importului net de bunuri și servicii și creșterii transferurilor curente – și de Bulgaria – pe seama restrângerii deficitului comercial, a creșterii încasărilor din turism și a reducerii plăților de dobânzi. Slovenia a fost singura dintre țările candidate care în ultimii doi ani a încheiat contul curent cu excedent, ca efect al creșterii mai rapide a exportului decât a importului.

Într-o perioadă de încetinire a activității economice globale – care a caracterizat anii 2001 și 2002 – exporturile țărilor din Europa Centrală și de Est au înregistrat majorări semnificative, a căror medie a depășit atât rata de creștere a cererii de import a Europei Occidentale, cât și pe cea a exportului mondial. Această evoluție a fost favorizată de deprecierea dolarului american în raport cu euro și de avantajul comparativ al costului forței de muncă.

Tabelul nr. 2. Comerțul exterior și pozițiile externe ale țărilor din Europa Centrală și de Est candidate la Uniunea Europeană

	- procente -							
	Export		Import		Sold balanță comercială		Sold cont curent	
	- rate de creștere -				- pondere în PIB -			
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Bulgaria	6,0	11,2	11,6	8,8	-11,6	-10,2	-6,2	-4,4
Republica Cehă	14,9	14,6	13,2	11,2	-5,4	-3,3	-5,7	-5,3
Polonia	7,1	8,8	1,3	3,2	-6,4	-5,5	-3,9	-3,6
România¹⁾	9,8	21,9	19,1	14,9	-7,4	-5,7	-5,5	-3,3
Slovacia	6,4	13,7	15,5	11,7	-10,4	-9,0	-8,6	-8,2
Slovenia	6,1	12,1	0,2	7,6	-3,2	-1,1	0,2	1,7
Ungaria	10,9	6,1	7,9	4,9	-3,9	-3,2	-3,4	-4,0

Sursa: Buletinele lunare și rapoartele anuale ale băncilor centrale din țările respective, publicațiile BERD, FMI și BRI

¹⁾ Datele pentru România au fost actualizate la 15 august 2003.

Raportul de schimb la nivelul regiunii s-a îmbunătățit în anul 2002, datorită creșterii mai accentuate a indicelui valorii unitare a exportului de produse prelucrate față de cel al importului de materii prime și bunuri intermediare, contribuind la limitarea deteriorării deficitului comercial agregat. Pe țări, deficitele comerciale s-au redus în mărime absolută în Polonia, Cehia, Slovenia și România.

Tabelul nr. 3. Fluxurile financiare nete ale țărilor din Europa Centrală și de Est candidate la Uniunea Europeană

	Fluxuri financiare nete				Modificarea rezervei oficiale ¹⁾	
	- mld. dolari SUA -		- pondere în PIB -		- mld. dolari SUA -	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Bulgaria	1,1	1,5	8,1	9,6	0,3	0,6
Republica Cehă	4,5	10,4	7,9	14,9	1,8	6,6
Polonia	3,0	7,1	1,6	3,8	-0,4	0,6
România²⁾	1,4	2,3	3,5	5,0	1,5	2,4
Slovacia	1,6	5,1	7,8	21,5	0,1	3,6
Slovenia	-0,1	-0,4	-0,5	-1,8	1,3	1,9
Ungaria	1,6	0,1	3,1	0,2	-0,1	-1,8

Sursa: Buletinele lunare și rapoartele anuale ale băncilor centrale din țările respective, publicațiile BERD, FMI și BRI

¹⁾ Inclusiv aur. Semnul pozitiv indică creșterea rezervei.

²⁾ Datele pentru România au fost actualizate la 15 august 2003.

În anul 2002 majoritatea economiilor în tranziție au atras un volum important de fluxuri de capital, în special sub forma capitalurilor private. Cea mai mare parte a acestora s-a concretizat în investiții directe, în special în țările cele mai avansate în procesul de aderare la Uniunea Europeană. Totodată, aceste țări au beneficiat de ameliorarea condițiilor de acces pe piețele internaționale de capital (prelungirea scadențelor la împrumuturi, reducerea marjelor de dobândă), precum și de sporirea interesului nerezidenților pentru piețele interne de capital, ceea ce a condus la creșterea influxurilor nete de investiții de portofoliu și de împrumuturi externe. În anul 2002 toate țările în tranziție au

înregistrat un volum record de împrumuturi externe, provenite atât de la bănci individuale, cât și sub formă sindicalizată.

Influxurile brute de investiții directe în economiile în tranziție s-au situat la un nivel comparabil cu cel înregistrat în anul 2001 (aproximativ 30 miliarde dolari SUA), dar în contextul diminuării investițiilor directe la nivel mondial ponderea acestora a crescut. Investițiile directe s-au majorat în Cehia și Slovacia, în special în urma unor privatizări importante, în timp ce în alte țări, de exemplu în Ungaria, a crescut ponderea investițiilor directe în domenii noi, precum și a celor sub forma fuziunilor și a achizițiilor. În Polonia, investițiile directe s-au redus la aproximativ jumătate comparativ cu anul 2001, astfel că pentru prima dată această țară nu s-a mai situat pe primul loc în clasamentul pe țări al regiunii. În România, investițiile directe s-au menținut la aproximativ 1,1 miliarde dolari SUA, în timp ce în Bulgaria acestea au înregistrat o scădere accentuată, datorită întârzierii unor privatizări importante.

Tabelul nr. 4. Investiții directe nete în țările din Europa Centrală și de Est candidate la Uniunea Europeană

	- mld. dolari SUA -		Investiții directe/PIB (%)	
	2001	2002	2001	2002
Bulgaria	0,8	0,4	5,9	2,6
Republica Cehă	5,5	8,2	9,6	11,8
Polonia	6,9	3,8	3,8	2,0
România¹⁾	1,2	1,1	2,9	2,4
Slovacia	1,5	4,0	7,1	16,9
Slovenia	0,4	1,7	2,0	7,7
Ungaria	2,2	0,6	4,2	0,9

Sursa: Buletinele lunare și rapoartele anuale ale băncilor centrale din țările respective, publicațiile BERD, FMI și BRI

¹⁾ Datele pentru România au fost actualizate la 15 august 2003.

Investițiile de portofoliu au constituit a doua sursă majoră de finanțare privată pentru economiile în tranziție, după investițiile directe, și s-au concretizat preponderent în emisiuni de euroobligațiuni; volumul acestora a crescut cu peste 50 la sută comparativ cu anul 2001, ajungând la 12,8 miliarde dolari SUA în anul 2002, din care Polonia a atras peste o cincime. România a reușit să efectueze o primă emisiune de euroobligațiuni cu scadența la zece ani, iar Bulgaria un *swap* de obligațiuni prin care a obținut o reducere a datoriei publice, ambele țări fiind avantajate de îmbunătățirea *rating*-ului. Pe ansamblul țărilor în tranziție s-a consemnat o scădere a ponderii emisiunilor publice în totalul emisiunilor până la aproximativ 60 la sută în anul 2002, în timp ce emisiunile private și-au dublat volumul față de anul precedent, ca urmare a îmbunătățirii accesului băncilor și firmelor private pe piețele internaționale de capital. În ceea ce privește structura pe valute a emisiunilor efectuate de țările candidate la Uniunea Europeană se observă o creștere a ponderii emisiunilor în euro în defavoarea celor exprimate în dolari SUA, precum și apariția euroobligațiunilor în moneda națională (în Polonia, Ungaria și Slovacia).

În ultimii ani, majoritatea economiilor din **Europa Centrală și de Est** și-au finanțat deficitele de cont curent preponderent sau integral din investiții străine directe, ceea ce a permis o încetinire a ritmului de acumulare a datoriei externe. Aceasta se reflectă și în clasificarea Băncii Mondiale, conform căreia țările regiunii au niveluri de îndatorare scăzute (Cehia, Slovenia și România) sau moderate (Bulgaria, Ungaria, Polonia, Slovacia).

Tabelul nr. 5. Datoria externă și rezervele valutare ale țărilor din Europa Centrală și de Est candidate la Uniunea Europeană

	Datoria ext. brută - mld. dolari SUA-		Datoria ext. brută/ export (%) ¹⁾		Datoria ext. brută/ PIB (%)		Rezerva oficială ²⁾ - mld. dolari SUA - luni de import ¹⁾		
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2002
Bulgaria	10,6	10,9	141,1	133,9	78,0	70,0	3,3	4,4	5,8
Republica Cehă	22,4	26,3	50,9 ³⁾	46,4 ³⁾	39,1	37,8	14,3	23,5	5,8
Polonia	71,8	81,9	204,8	202,7	39,3	43,6	25,6	28,7	6,9
România⁴⁾	11,9	15,1	88,8	93,4	29,6	33,0	3,9	6,1	3,9
Slovacia	11,3	13,2	74,5	78,1	55,3	55,7	4,1	8,8	6,5
Slovenia	6,7	8,8	59,4	68,5	34,3	40,0	4,3	7,0	7,0
Ungaria	33,9	42,5	94,6	99,9	65,5	68,4	10,9	9,6	2,6

Sursa: Buletinele lunare și rapoartele anuale ale băncilor centrale din țările respective, publicațiile BERD, FMI și BRI

¹⁾ Exporturi de bunuri și servicii, respectiv importuri de bunuri și servicii.

²⁾ Rezerva oficială nu include aurul.

³⁾ Exporturi de bunuri, servicii și venituri

⁴⁾ Datele pentru România au fost actualizate la 15 august 2003.

În general, în anul 2002, la nivelul **Europei Centrale și de Est** volumul influxurilor financiare a depășit nivelul deficitelor de cont curent, majoritatea țărilor (cu excepția Ungariei) continuând să-și consolideze rezerva oficială; aceasta a permis îmbunătățirea capacității de rambursare a datoriei externe, evitându-se astfel riscul incapacității de plată, și a favorizat izolarea economiilor regiunii de perturbațiile de pe piețele externe.

III. Evoluția economiei românești în anul 2002

Anul 2002 a confirmat stabilitatea creșterii economiei românești, reflectată de atenuarea principalelor dezechilibre (inflație, șomaj, deficit bugetar, deficit de cont curent), care s-a produs în pofida deteriorării mediului economic extern. Produsul intern brut a fost cu 4,9 la sută mai mare decât în anul 2001, pe fondul dezvoltării exportului de bunuri și servicii și a investițiilor private. Serviciile și industria, care au contribuit cu peste 70 la sută la formarea PIB, au înregistrat creșteri de 5,3 la sută și respectiv 7,2 la sută.

Tabelul nr. 6. Evoluția Produsului Intern Brut pe utilizări

	an precedent = 100	
	2001*	2002**
PIB real	105,7	104,9
Consum final individual efectiv al gospodăriilor populației	106,6	103,0
Consum final colectiv efectiv al administrației publice	99,7	102,1
Formarea brută de capital fix	109,1	108,3
Export de bunuri și servicii	111,1	116,9
Import de bunuri și servicii	117,2	112,1

Sursa: Institutul Național de Statistică

*) date semidefinitive

***) date provizorii

Rata inflației în anul 2002 (creșterea prețurilor de consum în luna decembrie 2002 față de luna decembrie 2001) a atins 17,8 la sută, în scădere cu 12,5 puncte procentuale, iar rata medie lunară a fost de 1,4 la sută, comparativ cu 2,2 la sută în anul 2001. Procesul de dezinflație a continuat pentru al treilea an consecutiv, fiind susținut prin mai buna corelare a politicilor monetare, fiscale și salariale, la care s-au adăugat atenuarea creșterii prețurilor produselor alimentare și aprecierea în termeni reali a leului față de dolarul american (cu 7,7 la sută) și față de euro (cu 2 la sută).

Rata șomajului înregistrat a atins la sfârșitul anului 2002 nivelul de 8,1 la sută, mai mic cu 0,7 puncte procentuale față de decembrie 2001, România situându-se, ca și în anul precedent, pe locul al doilea între țările candidate, după Ungaria (5,9 la sută).

Ponderea deficitului bugetului general consolidat în produsul intern brut* în anul 2002 a fost de 2,6 la sută, situându-se sub limita prognozată de 2,9 la sută, pe fondul unui control mai strict al cheltuielilor și al îmbunătățirii colectării veniturilor.

* date provizorii

IV. Evoluția balanței de plăți și a poziției investiționale internaționale a României în anul 2002

A. Balanța de plăți

În anul 2002 balanța de plăți a României a reflectat o ameliorare a contului curent – favorizată de reducerea importului net de bunuri și servicii și de intensificarea transferurilor curente nete, pe fondul consolidării creșterii economice și al îmbunătățirii *rating*-ului de țară. În aceste condiții, finanțarea deficitului de cont curent nu a creat mari dificultăți – investițiile directe au acoperit peste 70 la sută din deficit, cea mai mare parte a influxurilor financiare putând fi alocată creșterii rezervei valutare.

Tabelul nr. 7. Produsul Intern Brut¹⁾ și sectorul extern

	2001	2002
	-milioane dolari SUA-	
1. Absorbție (A=CF+I)	43 249,5	48 351,1
Consum final (CF)	34 211,2	37 825,3
Investiții ²⁾ (I)	9 038,3	10 525,8
2. Export de bunuri și servicii - net (E)	-3 084,0	-2 602,0
3. Venituri externe - net (V)	-282,0	-459,0
4. Transferuri curente externe - net (TC)	1 143,0	1 536,0
PRODUS INTERN BRUT (PIB=A+E)	40 165,5	45 749,1
Venit național brut disponibil (VNBD=A+E+V+TC)	41 026,5	46 826,1
SOLDUL CONTULUI CURENT AL BALANȚEI DE PLĂȚI (SCC=E+V+TC)	-2 223,0	-1 525,0
ECONOMISIREA BRUTĂ (EB=I+SCC)	6 815,3	9 000,8
	- procente -	
Rata economisirii (EB/PIB)	17,0	19,7
Rata investițiilor (I/PIB)	22,5	23,0
Pondere soldului contului curent în PIB (SCC/PIB=EB/PIB - I/PIB) ³⁾	-5,5	-3,3

¹⁾ *Calculat la cursul mediu leu/dolar, pe baza datelor Institutului Național de Statistică.*

²⁾ *Investițiile cuprind: formarea brută de capital fix, variația stocurilor și diferențe statistice.*

³⁾ *Denumită în literatura de specialitate "relația de echilibru dintre economisire, investiții și soldul contului curent".*

Ameliorarea deficitului de cont curent s-a produs în condițiile în care absorbția internă și-a continuat evoluția ascendentă din anul precedent, investițiile reprezentând și în anul 2002 componenta cea mai dinamică.

Relația de echilibru dintre economisire, investiții și soldul contului curent a consemnat pentru anul 2002 cel mai redus nivel din ultimii doi ani al deficitului de cont curent în PIB (3,3 la sută), datorită evoluției pozitive a celor două componente: rata economisirii care s-a situat la 19,7 la sută (cea mai mare după 1994) și rata de investire care a atins 23 la sută (față de 22,5 la sută în anul 2001).

1. Contul curent

În anul 2002, deficitul contului curent al balanței de plăți a fost de 1 525 milioane dolari SUA, cu 31,4 la sută mai mic față de anul 2001, evoluție care s-a reflectat în diminuarea semnificativă, de la 5,5 la sută la 3,3 la sută, a ponderii acestuia în PIB.

	2001			2002		
	Credit	Debit	Sold	Credit	Debit	Sold
1. CONT CURENT	15 290	17 513	-2 223	18 444	19 969	-1 525
Bunuri și servicii	13 418	16 502	-3 084	16 223	18 825	-2 602
- Bunuri	11 385	14 354	-2 969	13 876	16 487	-2 611
- Servicii	2 033	2 148	-115	2 347	2 338	9
Venituri	455	737	-282	413	872	-459
Transferuri curente	1 417	274	1 143	1 808	272	1 536
2. CONT DE CAPITAL ȘI FINANCIAR	6 739	5 240	1 499	8 245	5 863	2 382
Transferuri de capital	108	13	95	100	7	93
Investiții directe	1 303	129	1 174	1 366	238	1 128
Investiții de portofoliu	1 155	580	575	905	523	382
Alte investiții de capital (inclusiv conturi în tranzit și de cliring)	4 173	3 034	1 139	5 864	3 283	2 581
Active de rezervă ("-" creștere, "+" scădere)	0	1 484	-1 484	10	1 812	-1 802
3. ERORI ȘI OMISIUNI	724	0	724	0	857	-857

Factorii determinanți ai îmbunătățirii soldului contului curent au fost majorarea cu 34,4 la sută a transferurilor curente nete, transformarea deficitului serviciilor în excedent și reducerea cu 12,1 la sută a deficitului balanței comerciale. În schimb, deficitul aferent veniturilor a înregistrat o creștere cu aproximativ două treimi față de anul 2001, datorită repatrierii de către nerezidenți a veniturilor din investiții directe și din investiții de portofoliu.

1.1. Balanța comercială (bunuri și servicii)

În anul 2002, balanța de bunuri și servicii a înregistrat un deficit de 2 602 milioane dolari SUA, în scădere cu 15,6 la sută față de anul precedent, pe fondul accentuării creșterii exportului de bunuri și servicii (de la 10,8 la sută în anul 2001 la 20,9 la sută în anul 2002), concomitent cu temperarea expansiunii importului de bunuri și servicii (de la 17,5 la sută la 14,1 la sută).

1.1.1. Balanța comercială (bunuri)

În anul 2002, deficitul comercial a fost de 2 611 milioane dolari SUA, consemnând o reducere comparativ cu anul 2001, atât în valoare absolută, cât și ca pondere în PIB (cu 358 milioane dolari SUA, respectiv cu 1,7 puncte procentuale), pe fondul accelerării exporturilor – stimulate de consolidarea creșterii economice, de cererea externă de produse minerale și de produse prelucrate în sistem *lohn* (confecții, tricotaje, încălțăminte), de creșterea specializării intra-ramură (mașini, echipamente și mijloace de transport), precum și de deprecierea în termeni reali (cu 2,9 la sută) a

monedei naționale în raport cu euro. Deficitul comercial al anului 2002 s-a acumulat, ca și în anul precedent, preponderent în trimestrele II și IV.

Pe zone geografice, deficitul a fost generat de comerțul cu țările în tranziție (88,5 la sută, din care comerțul cu Federația Rusă 43,9 la sută, CEFTA 28,8 la sută și Ucraina 10,7 la sută) și cu țările dezvoltate (14,2 la sută, din care 12,2 la sută din comerțul cu Uniunea Europeană). Din comerțul cu țările în curs de dezvoltare a rezultat un excedent de 115,8 milioane dolari SUA.

Tabelul nr. 9. Evoluția balanței comerciale (bunuri)

	U.M.	2001	2002	Diferențe (+/-)
Export (FOB)	mil. USD	11 385,0	13 876,0	2 491,0
Import (FOB)	mil. USD	14 354,0	16 487,0	2 133,0
Soldul balanței comerciale	mil. USD	-2 969,0	-2 611,0	358,0
Pondere exportului în PIB	%	28,3	30,3	2,0
Pondere importului în PIB	%	35,7	36,0	0,3
Pondere soldului balanței comerciale în PIB	%	-7,4	-5,7	1,7
Pondere soldului balanței comerciale în soldul contului curent	%	133,6	171,2	37,6
Gradul de deschidere a economiei: (export+import)/PIB	%	64,1	66,4	2,3

Sursa: Institutul Național de Statistică

Gradul de deschidere a economiei românești, care a relevat o evoluție constant ascendentă în ultimii patru ani, a crescut considerabil, de la 41,4 la sută în anul 1993 la 66,4 la sută în anul 2002, pe fondul scăderii protecționismului tarifar și al reorientării comerțului exterior către Uniunea Europeană.

Exportul de bunuri a însumat 13 876 milioane dolari SUA, în creștere față de anul 2001 cu 21,9 la sută (2 491 milioane dolari SUA), ca urmare a majorării volumului de mărfuri la mai mult de jumătate. Creșterile de export din ultimii patru ani au mărit contribuția exportului la realizarea PIB de la 19,7 la sută în 1998 la 30,3 la sută în 2002. Media lunară realizată la export în anul 2002 a fost de 1 156,3 milioane dolari SUA, mai mare cu 207,5 milioane dolari SUA față de anul precedent. Dintre produsele cu ponderi semnificative în export, cele menționate în tabelul următor au înregistrat creșteri.

Tabelul nr. 10. Produse cu exporturi semnificative în anul 2002

	Ponderea produsului în exportul total %	- milioane dolari SUA -	Creșteri față de anul 2001 %
Articole de îmbrăcăminte confecționate, tricotate sau croșetate	23,0	3 196	16,9
Mașini, dispozitive mecanice, aparate și echipamente electrice	15,7	2 175	29,5
Produse metalurgice turnate, laminate, din fier, oțel, fontă, aluminiu, cupru (exclusiv deșeuri)	11,5	1 591	15,5
Încălțăminte și obiecte din piele	9,1	1 258	18,8
Produse petroliere	6,9	956	57,2
Produse chimice, materiale plastice, cauciuc și articole din cauciuc	6,1	840	14,4
Mijloace și materiale de transport	5,6	786	31,5
Lemn și articole din lemn	4,5	620	18,1
Mobilier (inclusiv părți ale acestuia)	4,4	610	22,7

Sursa: Direcția Generală a Vămilelor.

Importul de bunuri (FOB) a atins în 2002 valoarea de 16 487 milioane dolari SUA (36 la sută din PIB), în creștere cu 14,9 la sută față de anul precedent (2 133 milioane dolari SUA), pe fondul consolidării cererii interne, al majorării exportului și al creșterii prețului internațional al țiteiului. Surplusul de import s-a realizat preponderent din majorarea volumului de bunuri (ca urmare a liberalizării importului de bunuri industriale din Uniunea Europeană, a suspendării plății taxei pe valoarea adăugată pentru importul de mașini și utilaje) și de materii prime care nu se produc în țară sau sunt deficitare. Media lunară realizată la import în anul 2002 a fost de 1 373,9 milioane dolari SUA, mai mare cu 177,7 milioane dolari SUA față de anul precedent. Dintre produsele cu ponderi semnificative în import, cele menționate în tabelul de mai jos au înregistrat creșteri.

Tabelul nr. 11. Produse cu importuri semnificative în anul 2002

	Ponderea produsului în importul total %	- milioane dolari SUA -	Creșteri față de anul 2001 %
Țesături din lână, din bumbac, din fibre și fire sintetice sau artificiale; fibre sintetice sau artificiale, materiale textile	13,7	2 261	16,9
Mașini, motoare, aparate și dispozitive mecanice (inclusiv părți ale acestora)	12,0	1 971	13,9
Produse energetice (țitei, gaze naturale, produse petroliere, huile, cocs)	11,1	1 833	2,0
Mașini, aparate și echipamente electrice, aparate de înregistrat și reproduș sunetul și imaginea	11,0	1 805	18,3
Produse din fontă, fier, oțel și metale neferoase	6,7	1 097	14,3
Automobile, tractoare și alte vehicule terestre	4,6	759	31,0
Materiale plastice și articole din plastic	4,2	687	25,5
Articole de îmbrăcăminte și încălțăminte	4,0	652	15,9
Produse farmaceutice	2,8	469	33,3

Sursa: Direcția Generală a Vămilelor.

1.1.1.1. Structura și orientarea geografică a exportului

a) Structura exportului

Din structura exportului pe activități rezultă că industria prelucrătoare constituie în continuare principala sursă a exportului românesc, contribuția acesteia înregistrând o modificare nesemnificativă față de anul 2001.

Tabelul nr. 12. Evoluția exportului pe principalele activități din economia națională

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
TOTAL	11 385,0	13 876,0	121,9	100,0	100,0
Agricultura, silvicultura și piscicultura	288,0	307,6	106,8	2,5	2,2
Industria extractivă	37,7	40,5	107,4	0,3	0,3
Industria prelucrătoare	10 987,0	13 418,6	122,1	96,5	96,7
Energie electrică	62,3	100,4	161,2	0,6	0,7
Alte activități*	10,0	8,9	89,0	0,1	0,1

*) Inclusiv activități neclasificate.

Sursa: Institutul Național de Statistică

Exportul de produse din industria prelucrătoare s-a majorat cu 22,1 la sută față de anul 2001, la majoritatea activităților, excepție făcând industria alimentară și a băuturilor (-12,9 la sută).

Tabelul nr. 13. Evoluția exportului pe principalele activități din industria prelucrătoare

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
TOTAL, din care:	10 987,0	13 418,6	122,1	100,0	100,0
Industria alimentară și a băuturilor	181,1	157,8	87,1	1,6	1,2
Industria textilă și a produselor textile	505,4	639,4	126,5	4,6	4,8
Industria confecțiilor din textile, blănuri și piele	2 493,0	2 901,9	116,4	22,7	21,6
Industria pielăriei și încălțăminte	1 051,9	1 266,1	120,4	9,6	9,4
Industria de prelucrare a lemnului	531,8	636,5	119,7	4,8	4,7
Industria celulozei, hârtiei și cartonului	87,8	112,4	128,0	0,8	0,8
Industria de prelucrare a țițeiului, cocsificarea cărbunelui	643,8	981,6	152,5	5,9	7,3
Industria chimică și a fibrelor sintetice și artificiale	612,0	657,8	107,5	5,6	4,9
Industria de prelucrare a cauciucului și a maselor plastice	112,8	206,5	183,1	1,0	1,5
Industria altor produse din minerale nemetalice	214,9	265,1	123,4	2,0	2,0
Industria metalurgică	1 400,4	1 595,2	113,9	12,7	11,9
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal	186,4	229,8	123,3	1,7	1,7
Industria de mașini și echipamente	669,8	810,2	121,0	6,1	6,0
Industria de mașini și aparate electrice	515,2	778,9	151,2	4,7	5,8
Industria de echipamente, aparate de radio, televiziune și comunicații	399,6	531,4	133,0	3,6	4,0
Industria de aparatură și instrumente medicale, ceasornicărie	52,3	57,2	109,4	0,5	0,4
Industria mijloacelor de transport rutier	263,4	354,8	134,7	2,4	2,6
Industria altor mijloace de transport	361,2	458,5	126,9	3,3	3,4
Producția de mobilier și alte activități	598,7	722,3	120,6	5,4	5,4

Sursa: Institutul Național de Statistică

Creșteri peste medie au înregistrat următoarele activități: prelucrarea cauciucului și a maselor plastice (83,1 la sută), prelucrarea țiteiului și cocsificarea cărbunelui (52,5 la sută), mașini și aparate electrice (51,2 la sută), mijloace de transport rutier (34,7 la sută), echipamente, aparate de radio, televiziune și comunicații (33 la sută), celuloză, hârtie și carton (28 la sută), alte mijloace de transport (26,9 la sută), textile și produse textile (26,5 la sută), alte minerale nemetalice (23,4 la sută), construcții metalice și produse din metal (23,3 la sută).

Tabelul nr. 14. Exportul pe stadii ale producției¹⁾

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
TOTAL	11 385,0	13 876,0	121,9	100,0	100,0
1. Materii prime	560,3	642,6	114,7	4,9	4,6
2. Bunuri intermediare	4 986,0	6 363,1	127,6	43,8	45,9
3. Bunuri de capital	1 003,9	1 067,8	106,4	8,8	7,7
4. Bunuri de consum	4 817,2	5 774,7	119,9	42,3	41,6
5. Bunuri nespecificate în altă parte	17,6	27,8	158,0	0,2	0,2

¹⁾ Grupare ONU (din clasificarea comerțului exterior după Marile Categori Economiche - Institutul Național de Statistică).

Comparativ cu anul 2001, structura mărfurilor exportate pe stadii ale producției s-a modificat, în sensul creșterii ponderii exportului de bunuri intermediare (cu 2,1 puncte procentuale), concomitent cu scăderea ponderii exportului de bunuri de capital, de bunuri de consum și de materii prime.

Mai mult de jumătate din oferta de export a fost susținută, în anul 2002, de două grupe de mărfuri: textile, confecții, încălțăminte și mașini, aparate, echipamente și mijloace de transport.

Comparativ cu anul 2001, și-au majorat contribuția la export produsele minerale (cu 1,6 puncte procentuale) și mașinile, aparatele, echipamentele și mijloacele de transport (cu 1,3 puncte procentuale).

Tabelul nr. 15. Exportul pe grupe de mărfuri

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
TOTAL	11 385,0	13 876,0	121,9	100,0	100,0
Produse agroalimentare	433,3	437,5	101,0	3,8	3,2
Produse minerale	784,4	1 181,1	150,6	6,9	8,5
Produse chimice și plastice	734,1	840,0	114,4	6,4	6,1
Produse din lemn, hârtie	634,8	748,9	118,0	5,6	5,4
Textile, confecții, încălțăminte	3 961,1	4 680,2	118,2	34,8	33,7
Metale comune	1 515,9	1 781,9	117,5	13,3	12,8
Mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport	2 277,3	2 961,5	130,0	20,0	21,3
Alte mărfuri	1 044,1	1 244,9	119,2	9,2	9,0

Sursa: Institutul Național de Statistică

Structura exportului pe regimuri vamale arată că ponderea exportului definitiv a ajuns la 43,9 la sută în anul 2002, mai mare cu 3,5 puncte procentuale față de anul precedent, concomitent cu scăderea ponderii exportului după prelucrare internă până la 55,9 la sută.

b) Orientarea geografică a exportului

În anul 2002, orientarea geografică a exportului s-a modificat față de anul precedent, în principal în favoarea țărilor în curs de dezvoltare, datorită intensificării cererii de produse metalurgice, lemn, produse chimice și plastice și produse minerale.

Tabelul nr. 16. Exportul pe grupe de țări

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
TOTAL	11 385,0	13 876,0	121,9	100,0	100,0
1. Țări dezvoltate	8 472,1	10 341,9	122,1	74,4	74,5
din care:					
- Uniunea Europeană	7 720,1	9 309,9	120,6	67,8	67,1
- AELS	127,4	187,8	147,4	1,1	1,4
- SUA	357,1	599,1	167,8	3,1	4,3
- Japonia	17,7	11,5	65,0	0,2	0,1
2. Țări în tranziție	1 338,3	1 343,5	100,4	11,8	9,7
din care:					
- CEFTA	807,7	882,6	109,3	7,1	6,4
- Federația Rusă	82,8	40,2	48,6	0,7	0,3
- Ucraina	45,1	37,8	83,8	0,4	0,3
- Republica Moldova	111,5	109,6	98,3	1,0	0,8
3. Țări în curs de dezvoltare	1 553,5	2 166,2	139,4	13,6	15,6
4. Țări nespecificate¹⁾	21,1	24,4	115,6	0,2	0,2

Sursa: Institutul Național de Statistică

¹⁾ Se cuprind bunurile pentru care nu s-a completat pe declarația vamală țara de destinație la export.

Exportul destinat pieței **țărilor dezvoltate** s-a cifrat în anul 2002 la 10 341,9 milioane dolari SUA, mai mare cu 22,1 la sută comparativ cu anul 2001, tendință imprimată de comerțul cu Uniunea Europeană (în creștere cu 20,6 la sută), SUA (67,8 la sută) și AELS (47,4 la sută). Exportul către Uniunea Europeană a reprezentat 67,1 la sută din exportul total (în scădere cu 0,7 puncte procentuale față de 2001) și a fost concentrat în proporție de peste 80 la sută în patru țări: Italia, Germania, Franța și Marea Britanie.

Tabelul nr. 17. Exportul pe grupe de mărfuri către Uniunea Europeană

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
TOTAL	7 720,1	9 309,9	120,6	100,0	100,0
Produse agroalimentare	234,5	225,3	96,1	3,0	2,4
Produse minerale	189,8	507,5	267,4	2,5	5,5
Produse chimice și plastice	256,5	322,9	125,9	3,3	3,5
Produse din lemn, hârtie	278,5	319,1	114,6	3,6	3,4
Textile, confecții, încălțăminte	3 672,0	4 335,9	118,1	47,6	46,5
Metale comune	698,3	672,2	96,3	9,0	7,2
Mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport	1 580,9	1 970,2	124,6	20,5	21,2
Alte mărfuri	809,6	956,8	118,2	10,5	10,3

Sursa: Institutul Național de Statistică

Exportul destinat Uniunii Europene a crescut la majoritatea grupelor de mărfuri, cu excepția produselor agroalimentare și a metalelor comune, care au înregistrat reduceri cu 3,9 la sută, respectiv cu 3,7 la sută. Grupele de mărfuri care și-au sporit contribuția la export în anul 2002 au fost produsele minerale (cu 3 puncte procentuale), mașinile, aparatele, echipamentele și mijloacele de transport (cu 0,7 puncte procentuale), produsele chimice și plastice (cu 0,2 puncte procentuale).

Exportul către **țările în tranziție** a însumat 1 343,5 milioane dolari SUA, în creștere cu 0,4 la sută față de anul precedent, din care pe relația CEFTA cu 9,3 la sută. Ponderea exportului către țările în tranziție în exportul total s-a redus cu 2,1 puncte procentuale (CEFTA cu 0,7 puncte procentuale, provenind de la produse minerale și agroalimentare, metale comune și alte mărfuri).

Tabelul nr. 18. Exportul pe grupe de mărfuri către CEFTA

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
TOTAL	807,7	882,6	109,3	100,0	100,0
Produse agroalimentare	62,5	54,9	87,8	7,7	6,2
Produse minerale	169,7	156,1	92,0	21,0	17,7
Produse chimice și plastice	93,6	127,9	136,6	11,6	14,5
Produse din lemn, hârtie	47,4	60,6	127,8	5,9	6,8
Textile, confecții, încălțăminte	110,5	145,7	131,9	13,7	16,5
Metale comune	107,9	104,6	96,9	13,4	11,9
Mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport	144,8	161,2	111,3	17,9	18,3
Alte mărfuri	71,3	71,6	100,4	8,8	8,1

Sursa: Institutul Național de Statistică

Exportul către **țările în curs de dezvoltare** a fost de 2 166,2 milioane dolari SUA, în creștere față de anul 2001 atât ca valoare, cât și ca pondere (cu 39,4 la sută, respectiv cu 2 puncte procentuale).

1.1.1.2. Structura și orientarea geografică a importului

a) Structura importului

În anul 2002, structura importului pe stadii ale producției relevă scăderea ponderii importului de materii prime și bunuri de capital, concomitent cu creșterea ponderii bunurilor de consum și a bunurilor intermediare, așa cum rezultă din tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 19. Importul (FOB) pe stadii ale producției¹⁾

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
TOTAL	14 354,0	16 487,0	114,9	100,0	100,0
1. Materii prime	2 097,7	2 201,9	105,0	14,6	13,4
2. Bunuri intermediare	7 493,8	8 719,1	116,4	52,2	52,8
3. Bunuri de capital	2 576,7	2 901,4	112,6	18,0	17,6
4. Bunuri de consum	2 138,5	2 630,6	123,0	14,9	16,0
5. Bunuri nespecificate în altă parte	47,3	34,0	71,9	0,3	0,2

¹⁾ Grupare ONU (din clasificarea comerțului exterior după Marile Categori Economiche - Institutul Național de Statistică).

Cererea de import a fost susținută în anul 2002 în proporție de peste 70 la sută de aceleași patru grupe de mărfuri ca și în anul precedent (mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport, textile, confecții, încălțăminte, produse chimice și plastice și produse minerale).

Tabelul nr. 20. Importul (FOB) pe grupe de mărfuri

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
TOTAL	14 354,0	16 487,0	114,9	100,0	100,0
Produse agroalimentare	1 114,0	1 084,1	97,3	7,8	6,6
Produse minerale	2 064,5	2 097,3	101,6	14,4	12,7
Produse chimice și plastice	1 824,0	2 292,4	125,7	12,7	13,9
Produse din lemn, hârtie	420,0	524,0	124,8	2,9	3,2
Textile, confecții, încălțăminte	2 542,0	2 973,2	117,0	17,7	18,0
Metale comune	1 050,6	1 219,8	116,1	7,3	7,4
Mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport	3 992,7	4 716,9	118,1	27,8	28,6
Alte mărfuri	1 346,2	1 579,3	117,3	9,4	9,6

Sursa: Institutul Național de Statistică

Comparativ cu anul 2001 două grupe de mărfuri și-au redus ponderea în import: produse minerale (cu 1,7 puncte procentuale) și produse agroalimentare (cu 1,2 puncte procentuale).

După criteriul destinației finale, importurile de **bunuri de consum** (bunuri de uz curent și bunuri de folosință îndelungată) au însumat 2 523 milioane dolari SUA, mai mult cu peste o cincime față de anul 2001.

Structura importului pe **regimuri vamale** relevă că ponderea importului definitiv s-a menținut la nivelul anului precedent (67,3 la sută din importul total), în timp ce ponderea importului temporar a crescut cu 0,6 puncte procentuale, pe seama scăderii ponderii *leasing*-ului financiar.

b) Orientarea geografică a importului

Sursa principală a importurilor românești au constituit-o **țările dezvoltate** (65 la sută din importul total), urmate de **țările în tranziție** (22,2 la sută) și de **țările în curs de dezvoltare** (12,4 la sută).

Tabelul nr. 21. Importul (FOB) pe grupe de țări

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
TOTAL	14 354,0	16 487,0	114,9	100,0	100,0
1. Țări dezvoltate	9 340,2	10 711,9	114,7	65,1	65,0
din care:					
- Uniunea Europeană	8 231,9	9 628,1	117,0	57,3	58,4
- AELS	185,7	189,0	101,8	1,3	1,1
- SUA	452,9	494,4	109,2	3,2	3,0
- Japonia	141,8	200,5	141,4	1,0	1,2
2. Țări în tranziție	3 128,4	3 653,1	116,8	21,8	22,2
din care:					
- CEFTA	1 418,5	1 633,4	115,1	9,9	9,9
- Federația Rusă	1 092,7	1 187,6	108,7	7,6	7,2
- Ucraina	295,6	317,6	107,4	2,1	1,9
- Republica Moldova	35,7	46,3	129,7	0,2	0,3
3. Țări în curs de dezvoltare	1 566,8	2 050,4	130,9	10,9	12,4
4. Țări nespecificate¹⁾	318,6	71,6	22,5	2,2	0,4

Sursa: Institutul Național de Statistică

¹⁾ Se cuprind bunurile pentru care nu s-a completat pe declarația vamală țara de origine la import.

Importul din **țările dezvoltate** s-a cifrat în anul 2002 la 10 711,9 milioane dolari SUA, în creștere cu 14,7 la sută față de anul 2001. Această evoluție a fost determinată de majorarea importului din Uniunea Europeană (cu 17 la sută) și Japonia (41,4 la sută).

Tabelul nr. 22. Importul (FOB) pe grupe de mărfuri din Uniunea Europeană

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
TOTAL	8 231,9	9 628,1	117,0	100,0	100,0
Produse agroalimentare	359,0	409,8	114,2	4,4	4,3
Produse minerale	167,0	117,5	70,4	2,1	1,2
Produse chimice și plastice	1 180,9	1 552,6	131,5	14,3	16,2
Produse din lemn, hârtie	243,7	311,8	127,9	3,0	3,2
Textile, confecții, încălțăminte	2 140,9	2 443,3	114,1	26,0	25,4
Metale comune	528,8	668,4	126,4	6,4	6,9
Mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport	2 629,0	2 983,9	113,5	31,9	31,0
Alte mărfuri	982,6	1 140,8	116,1	11,9	11,8

Sursa: Institutul Național de Statistică

Importul din Uniunea Europeană a reprezentat 58,4 la sută din importul anului 2002 (în creștere cu 1,1 puncte procentuale față de anul 2001) și a fost concentrat în proporție de 84 la sută în cinci țări: Italia, Germania, Franța, Marea Britanie și Austria.

Importul din Uniunea Europeană a înregistrat creșteri la majoritatea grupelor de mărfuri (cu excepția produselor minerale), mai accentuat la produse chimice și plastice (31,5 la sută), produse din lemn, hârtie (27,9 la sută) și metale comune (26,4 la sută).

Importul din **țările în tranziție** a însumat 3 653,1 milioane dolari SUA, în creștere cu 16,8 la sută față de anul precedent, din care pe relația CEFTA cu 15,1 la sută. Ponderea importului din țările în tranziție în total import a crescut cu 0,4 puncte procentuale, pe seama majorării importului din Federația Rusă, în timp ce ponderea importului din CEFTA a rămas nemodificată.

Importul din CEFTA a înregistrat o dinamică pozitivă la majoritatea grupelor de mărfuri (cu excepția produselor minerale și a celor agroalimentare), mai accentuată la mașini, aparate, echipamente și mijloace de transport (cu 50,4 la sută), textile, confecții, încălțăminte (cu 21,7 la sută), produse chimice și plastice (cu 19,3 la sută).

Tabelul nr. 23. Importul (FOB) pe grupe de mărfuri din CEFTA

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
TOTAL	1 418,5	1 633,4	115,1	100,0	100,0
Produse agroalimentare	268,9	226,4	84,2	19,0	13,9
Produse minerale	83,8	62,6	74,7	5,9	3,8
Produse chimice și plastice	286,6	341,8	119,3	20,2	20,9
Produse din lemn, hârtie	132,9	152,6	114,8	9,4	9,3
Textile, confecții, încălțăminte	86,6	105,4	121,7	6,1	6,5
Metale comune	178,2	195,0	109,4	12,6	11,9
Mașini, aparate, echipamente, mijloace de transport	263,3	395,9	150,4	18,5	24,3
Alte mărfuri	118,2	153,7	130,0	8,3	9,4

Sursa: Institutul Național de Statistică

Importul din **țările în curs de dezvoltare** a fost de 2 050,4 milioane dolari SUA, mai mare atât ca valoare, cât și ca pondere comparativ cu anul precedent (cu 30,9 la sută, respectiv cu 1,5 puncte procentuale).

1.1.1.3. Structura pe valute și eficiența comerțului exterior

Structura pe valute a comerțului exterior în anul 2002 evidențiază creșterea ponderii euro cu 2,8 puncte procentuale la export și cu 4,9 puncte procentuale la import, ajungând la 58,5 la sută, respectiv la 65,5 la sută, concomitent cu scăderea ponderii dolarului american.

Tabelul nr. 24. Structura comerțului exterior pe valute

	- procente -			
	Export		Import	
	2001	2002	2001	2002
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0
Dolarul SUA (USD)	39,5	36,4	35,1	30,3
Euro (EUR)	55,7	58,5	60,6	65,5
Alte valute	4,8	5,1	4,3	4,2

Sursa: Direcția Generală a Vămirilor

Indicele **raportului de schimb net**¹ a fost în anul 2002 de 103,9 la sută (103,7 la sută pentru comerțul cu Uniunea Europeană), consemnând o evoluție pozitivă, datorită creșterii prețurilor mărfurilor exportate în Uniunea Europeană. **Raportul de schimb brut**² s-a situat la 102,1 la sută, relevând o creștere mai accentuată a volumului fizic al exportului față de cel al importului (117,5 la sută, comparativ cu 115,1 la sută).

Tabelul nr. 25. Eficiența comerțului exterior

	- procente -	
	2001	2002
Indici valorici	- an precedent = 100	
Export	109,8	121,9
Import	119,1	114,9
Indici de valori unitare ¹⁾		
Export	98,1	103,7
Import	96,2	99,8
Indicii volumului fizic		
Export	112,0	117,5
Import	123,9	115,1
Indicele raportului de schimb		
net (valori unitare)	102,0	103,9
brut (volum fizic)	90,4	102,1
Indicele puterii de cumpărare a exporturilor	114,2	122,1

¹⁾ Indici calculați de Institutul Național de Statistică

1.1.1.4. Contribuția sectorului privat

Agenții economici cu capital privat (comisionari și producători) care desfășoară activitate de comerț exterior au realizat în anul 2002 două treimi din exportul total (9 242 milioane dolari SUA), mai mult cu 21,7 la sută decât în anul 2001. Importurile sectorului privat s-au cifrat la 11 963,2 milioane dolari SUA, în creștere cu 19,7 la sută, reprezentând 72,6 la sută din importul total (69,6 la sută în anul 2001). Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi în sectorul privat a crescut cu 1,3 puncte procentuale.

Tabelul nr. 26. Evoluția comerțului exterior din sectorul privat

	U.M.	2001	2002	Indici (%) 2002/2001
Export (FOB)	mil. USD	7 591,1	9 242,0	121,7
pondere în exportul total	%	66,7	66,6	x
Import (FOB)	mil. USD	9 994,8	11 963,2	119,7
pondere în importul total	%	69,6	72,6	x
Soldul balanței comerciale	mil. USD	-2 403,7	-2 721,2	113,2
Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi	%	76,0	77,3	x

Sursa: Direcția Generală a Vămilelor

¹ raportul dintre indicele valorii unitare a exportului și cel al importului

² raportul dintre indicele volumului fizic al exportului și cel al importului

1.1.1.5. Importul net de produse energetice

Importul net de produse energetice a fost în anul 2002 de 737,8 milioane dolari SUA (28,3 la sută din deficitul balanței comerciale), în scădere cu o treime față de anul precedent, pe seama limitării importului de produse petroliere și de energie electrică. **Exportul** de resurse energetice primare s-a cifrat la 1 101 milioane dolari SUA (7,9 la sută din exportul total), în creștere cu 55,7 la sută față de anul 2001, în principal datorită majorării volumului exportului de produse petroliere. **Importul FOB** de resurse energetice primare a însumat 1 838,9 milioane dolari SUA (11,1 la sută din importul total), creșterea cu 1,1 la sută față de anul 2001 provenind de la țiței și gaze naturale.

Tabelul nr. 27. Importul net (FOB) de produse energetice

	- milioane dolari SUA -	
	2001	2002
TOTAL	-1 111,6	-737,8
1. Gaze naturale	-324,3	-379,8
2. Energie electrică	41,1	89,3
3. Țiței brut	-880,7	-983,6
4. Produse petroliere	278,7	737,8
5. Combustibili minerali	-226,4	-201,5

Sursa: Direcția Generală a Vămirilor

1.1.2. Balanța serviciilor

Balanța serviciilor a înregistrat în anul 2002 un **excedent de 9 milioane dolari SUA**, comparativ cu un deficit de 115 milioane dolari SUA în anul precedent, datorită îmbunătățirii raportului dintre încasări și plăți la pozițiile „călătorii în scop personal” și „alte servicii”. Dintre componentele balanței serviciilor, singura cu excedent a fost cea de transport.

Tabelul nr. 28. Balanța serviciilor

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
Încasări	2 033	2 347	115,4	100,0	100,0
transport	828	964	116,4	40,7	41,1
turism-călătorii	362	335	92,5	17,8	14,3
alte servicii	843	1 048	124,3	41,5	44,7
Plăți	2 148	2 338	108,8	100,0	100,0
transport	733	835	113,9	34,1	35,7
turism-călătorii	449	396	88,2	20,9	16,9
alte servicii	966	1 107	114,6	45,0	47,3
Sold	-115	9	x		
transport	95	129	135,8		
turism-călătorii	-87	-61	70,1		
alte servicii	-123	-59	48,0		

Încasările din servicii au însumat 2 347 milioane dolari SUA (mai mult cu 15,4 la sută față de anul 2001), iar **plățile pentru servicii** s-au cifrat la 2 338 milioane dolari SUA (în creștere cu 8,8 la

sută), ambele surplusuri provenind de la „transport” și „alte servicii”. La poziția „turism-călătorii” s-au înregistrat scăderi atât la încasări, cât și la plăți.

1.1.2.1. Serviciile de transport

Poziția „transport” a înregistrat în anul 2002 un excedent de 129 milioane dolari SUA, în creștere cu peste o treime comparativ cu anul precedent, pe seama majorării mai accentuate a încasărilor în raport cu plățile (cu 2,5 puncte procentuale). Dintre componente, singura care s-a încheiat cu deficit a fost cea de transport mărfuri.

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
Încasări	828	964	116,4	100,0	100,0
navlu - transport mărfuri	567	683	120,5	68,5	70,9
transport pasageri	57	65	114,0	6,9	6,7
alte servicii de transport	204	216	105,9	24,6	22,4
Plăți	733	835	113,9	100,0	100,0
navlu - transport mărfuri	649	707	108,9	88,5	84,7
transport pasageri	26	52	200,0	3,5	6,2
alte servicii de transport	58	76	131,0	7,9	9,1
Sold	95	129	135,8		
navlu - transport mărfuri	-82	-24	29,3		
transport pasageri	31	13	41,9		
alte servicii de transport	146	140	95,9		

Transportul de mărfuri a înregistrat în anul 2002 un deficit de 24 milioane dolari SUA, în scădere cu peste 70 la sută față de anul precedent, pe fondul corelării încasărilor cu evoluția exportului și a plăților cu cea a importului (în timp ce poziția alte servicii de transport a înregistrat un excedent apropiat de cel din anul 2001).

Creșterea încasărilor căraușilor rezidenți a fost favorizată în principal de majorarea volumului de marfă exportată cu mijloace rutiere, maritime și prin cablu, iar creșterea plăților către căraușii nerezidenți a fost determinată de majorarea volumului mărfurilor transportate pe cale rutieră, fluvială și prin conducte.

Tabelul nr. 30. Valoarea mărfurilor transportate

	- mil. dolari SUA -		Indici (%)	Structură (%)	
	2001	2002	2002/2001	2001	2002
Export (cărăuși rezidenți)	5 453,9	6 851,4	125,6	100,0	100,0
- feroviar	529,3	514,0	97,1	9,7	7,5
- rutier	4 461,6	5 835,7	130,8	81,8	85,2
- fluvial	48,8	18,9	38,8	0,9	0,3
- maritim	361,1	421,7	116,8	6,6	6,2
- aerian	38,9	36,5	93,8	0,7	0,5
- conducte*	14,2	24,6	173,4	0,3	0,4
Import (cărăuși nerezidenți)	9 141,5	9 968,3	109,0	100,0	100,0
- feroviar	1 202,6	1 126,0	93,6	13,2	11,3
- rutier	4 870,2	5 540,7	113,8	53,3	55,6
- fluvial	29,3	58,6	200,0	0,3	0,6
- maritim	1 922,3	1 924,8	100,1	21,0	19,3
- aerian	402,2	433,1	107,7	4,4	4,3
- conducte*	714,9	885,1	123,8	7,8	8,9

Sursa: Direcția Generală a Vămirilor

*) inclusiv transportul energiei electrice prin cablu

Poziția transport pasageri a înregistrat în anul 2002 o diminuare a excedentului cu mai mult de jumătate față de anul precedent, pe seama dublării plăților.

1.1.2.2. Serviciile de turism - călătorii

În anul 2002, deficitul poziției *turism-călătorii* a fost de 61 milioane dolari SUA, în scădere cu aproximativ 30 la sută față de anul precedent, în principal pe fondul reducerii plăților pentru călătorii în scop personal.

Tabelul nr. 31. Servicii de turism - călătorii

	- milioane dolari SUA -		Indici (%)	Structură (%)	
	2001	2002	2002/2001	2001	2002
Încasări	362	335	92,5	100,0	100,0
călătorii de afaceri	59	23	39,0	16,3	6,9
călătorii în scop personal	301	304	101,0	83,1	90,7
alte categorii de călătorii	2	8	400,0	0,6	2,4
Plăți	449	396	88,2	100,0	100,0
călătorii de afaceri	245	215	87,8	54,6	54,3
călătorii în scop personal	203	180	88,7	45,2	45,5
alte categorii de călătorii	1	1	100,0	0,2	0,3
Sold	-87	-61	70,1		
călătorii de afaceri	-186	-192	103,2		
călătorii în scop personal	98	124	126,5		
alte categorii de călătorii	1	7	700,0		

1.1.2.3. Alte servicii

Deficitul poziției *alte servicii* s-a redus cu mai mult de jumătate, ajungând la 59 milioane dolari SUA, datorită creșterii mai accentuate a încasărilor în raport cu plățile. Principalele servicii creatoare de deficit au fost asigurările și *leasing*-ul operațional.

Tabelul nr. 32. Alte servicii

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
Încasări	843	1048	124,3	100,0	100,0
din care:					
servicii de asigurări	37	20	54,1	4,4	1,9
servicii comerciale, profesionale etc.	196	313	159,7	23,3	29,9
servicii financiare	94	83	88,3	11,2	7,9
leasing operațional	8	7	87,5	0,9	0,7
servicii de comunicații	135	167	123,7	16,0	15,9
servicii în construcții	59	65	110,2	7,0	6,2
servicii culturale și de recreere	61	79	129,5	7,2	7,5
Plăți	966	1107	114,6	100,0	100,0
din care:					
servicii de asigurări	49	79	161,2	5,1	7,1
servicii comerciale, profesionale etc.	265	306	115,5	27,4	27,6
servicii financiare	76	83	109,2	7,9	7,5
leasing operațional	29	41	141,4	3,0	3,7
servicii de comunicații	91	59	64,8	9,4	5,3
servicii în construcții	24	15	62,5	2,5	1,4
servicii culturale și de recreere	69	66	95,7	7,1	6,0
Sold	-123	-59	48,0		
din care:					
servicii de asigurări	-12	-59	491,7		
servicii comerciale, profesionale etc.	-69	7	-10,1		
servicii financiare	18	0	x		
leasing operațional	-21	-34	161,9		
servicii de comunicații	44	108	245,5		
servicii în construcții	35	50	142,9		
servicii culturale și de recreere	-8	13	x		

1.2. Balanța veniturilor

Balanța veniturilor s-a încheiat în anul 2002 cu un deficit de 459 milioane dolari SUA (30,1 la sută din deficitul contului curent), mai mare cu aproximativ două treimi față de anul anterior, datorită amplificării ieșirilor de capital sub forma profiturilor din investiții directe și din investiții de portofoliu. Comparativ cu anul 2001, structura veniturilor încasate s-a modificat, în sensul creșterii ponderii veniturilor din muncă și din administrarea rezervei oficiale, concomitent cu reducerea ponderii veniturilor încasate din dobânzi și din investiții directe. La plăți, a crescut ponderea profiturilor repatriate din investiții directe și din investiții de portofoliu, precum și cea a veniturilor din muncă, pe seama reducerii ponderii dobânzilor aferente împrumuturilor și creditelor pe termen mediu și lung.

Tabelul nr. 33. Balanța veniturilor

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
Încasări	455	413	90,8	100,0	100,0
venituri din muncă	112	136	121,4	24,6	32,9
venituri din investiții directe	15	11	73,3	3,3	2,7
venituri din investiții de portofoliu	178	184	103,4	39,1	44,6
venituri din alte investiții de capital (dobânzi)	150	82	54,7	33,0	19,8
Plăți	737	872	118,3	100,0	100,0
venituri din muncă	4	6	150,0	0,5	0,7
venituri din investiții directe	117	197	168,4	15,9	22,6
venituri din investiții de portofoliu	105	181	172,4	14,2	20,8
venituri din alte investiții de capital (dobânzi)	511	488	95,5	69,4	55,9
Sold	-282	-459	162,8		
venituri din muncă	108	130	120,4		
venituri din investiții directe	-102	-186	182,4		
venituri din investiții de portofoliu	73	3	4,1		
venituri din alte investiții de capital (dobânzi)	-361	-406	112,5		

Poziția „venituri din muncă” a înregistrat un excedent de 130 milioane dolari SUA (în creștere cu peste o cincime față de anul 2001), pe seama majorării veniturilor obținute de muncitorii români care lucrează în străinătate cu contracte de muncă.

Veniturile din investiții de portofoliu au înregistrat în 2002 un excedent de numai 3 milioane dolari SUA, comparativ cu 73 milioane dolari SUA în anul precedent, ca urmare a majorării plăților de dobânzi la euroobligațiunile emise de Ministerul Finanțelor Publice.

Tabelul nr. 34. Evoluția volumului dobânzilor

	-milioane dolari SUA-					
	2001			2002		
	Credit	Debit	Sold	Credit	Debit	Sold
TOTAL	150	511	-361	82	488	-406
Dobânzi la credite pe termen mediu și lung	86	497	-411	46	463	-417
FMI	0	19	-19	0	11	-11
G-24	0	18	-18	0	12	-12
BIRD	0	102	-102	0	70	-70
BERD	0	56	-56	0	54	-54
alți creditori	86	302	-216	46	316	-270
Dobânzi la credite pe termen scurt	64	14	50	36	25	11

Veniturile din alte investiții de capital au înregistrat un deficit de 406 milioane dolari SUA (mai mare cu 12,5 la sută comparativ cu anul 2001), în principal datorită capitalizării unui volum mai redus de dobândă la creanțele externe deținute de România sub forma creditelor guvernamentale acordate înainte de 1990. Între acestea, creanțele deținute asupra Cubei au condus la capitalizarea, în anul 2002, a unor dobânzi de aproximativ 30 milioane dolari SUA. Dobânzile plătite pentru datoria pe termen mediu și lung au însumat 463 milioane dolari SUA (în scădere cu aproximativ 7 la sută), din care 45 la sută au reprezentat plăți către instituțiile financiare internaționale.

1.3. Balanța transferurilor curente

Cu un nivel de 1 536 milioane dolari SUA, balanța transferurilor curente a înregistrat în anul 2002 cea mai mare pondere în PIB din ultimii ani (3,4 la sută). Transferurile curente nete s-au majorat cu peste o treime față de anul 2001, în principal din intensificarea fluxurilor bănești către rezidenți.

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
Încasări	1 417	1 808	127,6	100,0	100,0
Administrație publică	252	298	118,3	17,8	16,5
Transferuri private	1 165	1 510	129,6	82,2	83,5
Plăți	274	272	99,3	100,0	100,0
Administrație publică	31	17	54,8	11,3	6,3
Transferuri private	243	255	104,9	88,7	93,8
Sold	1 143	1 536	134,4	100,0	100,0
Administrație publică	221	281	127,1	19,3	18,3
Transferuri private	922	1 255	136,1	80,7	81,7

Asistența tehnică PHARE în anul 2002 a totalizat 228 milioane dolari SUA³, mai mult cu 11,8 la sută decât în anul 2001, din care 148 milioane dolari SUA au reprezentat asistență tehnică nerambursabilă – sub formă de consultanță și de cursuri de instruire (transferuri curente) și 80 milioane dolari SUA achiziții de echipamente (transferuri de capital).

³ Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

2. Contul de capital și financiar

Anul 2002 a însemnat cea mai mare deschidere din punct de vedere al accesului economiei românești la împrumuturi și credite externe, care au putut fi orientate preponderent spre consolidarea rezervei oficiale, în condițiile în care investițiile directe și de portofoliu au permis finanțarea integrală a deficitului de cont curent.

Tabelul nr. 36. Contul de capital și financiar

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
Credit	6 739	8 245	122,3	100,0	100,0
transferuri de capital	108	100	92,6	1,6	1,2
investiții directe	1 303	1 366	104,8	19,3	16,6
investiții de portofoliu	1 155	905	78,4	17,1	11,0
alte investiții de capital	4 150	5 821	140,3	61,7	70,6
conturi în tranzit, conturi de cliring/barter	23	43	187,0	0,3	0,5
active de rezervă BNR	0	10	x	-	0,1
Debit	5 240	5 863	111,9	100,0	100,0
transferuri de capital	13	7	53,8	0,2	0,1
investiții directe	129	238	184,5	2,5	4,1
investiții de portofoliu	580	523	90,2	11,1	8,9
alte investiții de capital	3 025	3 259	107,7	57,7	55,6
conturi în tranzit, conturi de cliring/barter	9	24	266,7	0,2	0,4
active de rezervă BNR	1 484	1 812	122,1	28,3	30,9
Sold	1 499	2 382	158,9		
transferuri de capital	95	93	97,9		
investiții directe	1 174	1 128	96,1		
investiții de portofoliu	575	382	66,4		
alte investiții de capital	1 125	2 562	227,7		
conturi în tranzit, conturi de cliring/barter	14	19	135,7		
active de rezervă BNR	-1 484	-1 802	121,4		

Componentele contului de capital și financiar au prezentat, în anul 2002, următoarele caracteristici:

- transferurile de capital nete au atins o valoare comparabilă cu cea din anul precedent, constituită în cea mai mare parte din echipamente primite în cadrul programului PHARE de asistență tehnică nerambursabilă;
- investițiile directe nete au fost mai reduse comparativ cu anul 2001, pe fondul dublării volumului creditelor rambursate către compania „mamă” și al extinderii investițiilor rezidenților în străinătate;
- investițiile de portofoliu nete s-au redus cu o treime față de anul 2001, ca urmare a răscumpărării euroobligațiunilor de la Credit Suisse First Boston și a unui volum mai redus de emisiuni noi;
- intrările din împrumuturi și credite pe termen mediu și lung s-au apropiat de 4 miliarde dolari SUA, cel mai mare nivel înregistrat după 1989; în luna septembrie 2002 au fost eliberate două

tranșe, în valoare cumulată de 109,4 milioane dolari SUA, din acordul *stand-by* încheiat cu FMI în anul 2001;

- activele de rezervă administrate de BNR au crescut cu 1,8 miliarde dolari SUA, ca urmare a cumpărărilor de valută, a intrărilor din credite externe (acordul PSAL II încheiat cu Banca Mondială) și a euroobligațiunilor emise de Ministerul Finanțelor Publice.

Soldul contului financiar a fost de 2 289 milioane dolari SUA, mai mare cu aproximativ două treimi față de anul 2001, ca urmare a îmbunătățirii raportului intrări/ieșiri.

	2001			2002		
	Credit	Debit	Sold	Credit	Debit	Sold
Active externe	870	2 389	-1 519	1 190	2 316	-1 126
investiții directe	48	31	17	42	58	-16
investiții de portofoliu	20	28	-8	8	8	0
alte investiții de capital	795	845	-50	1 122	437	685
conturi de cliring	7	1	6	8	1	7
active de rezervă BNR	0	1 484	-1 484	10	1 812	-1 802
Pasive externe	5 761	2 838	2 923	6 955	3 540	3 415
investiții directe	1 255	98	1 157	1 324	180	1 144
investiții de portofoliu	1 135	552	583	897	515	382
alte investiții de capital	3 355	2 180	1 175	4 699	2 822	1 877
conturi în tranzit, conturi de cliring	16	8	8	35	23	12

Activele contului financiar reflectă modificările apărute în: investițiile rezidenților în străinătate, achiziționarea de titluri de valoare externe, plasamente în depozite la băncile din străinătate, împrumuturi și rezerve oficiale. În anul 2002, activele externe au crescut mai puțin decât în anul precedent (1 126 milioane dolari SUA, comparativ cu 1 519 milioane dolari SUA), ca urmare a reducerii depozitelor plasate în străinătate.

Pasivele contului financiar reflectă investițiile nerezidenților în România, depozitele nerezidenților, precum și creditele și împrumuturile atrase. În anul 2002, pasivele externe au crescut cu 3 415 milioane dolari SUA (comparativ cu 2 923 milioane dolari SUA în anul precedent), pe seama împrumuturilor și creditelor pe termen mediu și lung primite de la BERD, Nordic Investment și EDC Canada, BIRD, BEI și creditori privați.

2.1. Investiții directe

În anul 2002, investițiile directe nete⁴ au însumat 1 128 milioane dolari SUA, în scădere cu 3,9 la sută față de anul precedent, pe fondul creșterii investițiilor rezidenților în străinătate și al unei scăderi nesemnificative a investițiilor efectuate de nerezidenți în România. Intrările din investiții directe ale nerezidenților în România au atins valoarea de 1 324 milioane dolari SUA, mai mari cu

⁴ se referă la investițiile nerezidenților în România și la investițiile rezidenților în străinătate

5,5 la sută față de anul 2001, ca urmare a majorării participațiilor la capital și a volumului de credite intracompanie, destinate sectorului nebanancar.

Tabelul nr. 38. Investiții directe

	- milioane dolari SUA -		Indici (%) 2002/2001	Structură (%)	
	2001	2002		2001	2002
Credit	1 303	1 366	104,8	100,0	100,0
- ale nerezidenților în România	1 255	1 324	105,5	96,3	96,9
- ale rezidenților în străinătate	48	42	87,5	3,7	3,1
Debit	129	238	184,5	100,0	100,0
- ale nerezidenților în România	98	180	183,7	76,0	75,6
- ale rezidenților în străinătate	31	58	187,1	24,0	24,4
Sold	1 174	1 128	96,1		
- ale nerezidenților în România	1 157	1 144	98,9		
- ale rezidenților în străinătate	17	-16	x		

Principalele sectoare de activitate în care s-au orientat investițiile străine directe au fost: industria prelucrătoare, servicii profesionale, comerț, transporturi, construcții, turism și agricultură. Dintre activitățile din industria prelucrătoare cu pondere majoritară a capitalului străin se pot evidenția următoarele: industria alimentară, cea a produselor din minerale nemetalice, industria metalurgică, industria de mașini și echipamente, aparate și instrumente electrice, optice, medicale, industria mijloacelor de transport.

Din datele Oficiului Național al Registrului Comerțului rezultă că la sfârșitul anului 2002, după capitalul subscris în valută, principalele țări investitoare erau: Olanda, Germania, SUA, Franța, Austria, Italia, Antilele Olandeze, Cipru, Turcia, Grecia, Marea Britanie, Elveția, Coreea de Sud și Ungaria.

2.2. Investiții de portofoliu

Influxurile nete de investiții de portofoliu au însumat 382 milioane dolari SUA, mai puțin cu o treime față de anul 2001, în principal ca urmare a răscumpărării obligațiunilor de la Credit Suisse First Boston și în condițiile unui volum mai redus de emisiuni noi.

Intrările din investiții de portofoliu s-au cifrat la 905 milioane dolari SUA, din care o emisiune publică de euroobligațiuni coordonată de banca de investiții Credit Deutsche Bank AG, în valoare de 641 milioane dolari SUA, pentru finanțarea deficitului bugetar, și euroobligațiuni emise de SNCFR Marfă S.A., prin Deutsche Bank, în valoare de 121 milioane dolari SUA. Ieșirile de investiții de portofoliu au însumat 523 milioane dolari SUA, din care 289 milioane dolari SUA au reprezentat răscumpărarea euroobligațiunilor Credit Suisse First Boston Germania ajunse la scadență.

Tabelul nr. 39. Investiții de portofoliu

	-milioane dolari SUA-					
	2001			2002		
	Credit	Debit	Sold	Credit	Debit	Sold
Active	20	28	-8	8	8	0
Sectorul bancar	18	20	-2	6	6	0
Sectorul nebanca	2	8	-6	2	2	0
Passive	1 135	552	583	897	515	382
Autoritatea monetară	0	275	-275	0	0	0
Nomura Securities	0	250	-250	0	0	0
Merrill Lynch	0	25	-25	0	0	0
Sectorul bancar	1	3	-2	0	3	-3
Sectorul guvernamental	655	0	655	641	289	352
Credit Deutsche Bank AG	0	0	0	641	0	641
CS First Boston	517	0	517	0	289	-289
ING Bank Schroeder Salomon Smith Barney	138	0	138	0	0	0
Alte sectoare	479	274	205	256	223	33
din care:						
- valori mobiliare de natura obligațiunilor	368	171	197	172	160	12
Termoelectrica/Electrica	135	1	134	0	22	-22
Mercur Trading-Merrill Lynch	0	3	-3	0	2	-2
Petrom - BNP Paribas Luxemburg	114	0	114	0	0	0
Astra Vagoane- Trinity INC	9	33	-24	5	2	3
Romtelecom- Goal Trade Financing	0	0	0	17	5	12
SNCFR- Marfa SA - Deutsche Bank	0	0	0	121	0	121
Bilete la ordin T.S.	3	10	-7	6	3	3
Altele	107	124	-17	23	126	-103
- valori mobiliare de natura acțiunilor	111	103	8	84	63	21
(tranzacții CNVM)	111	103	8	84	63	21

2.3. Finanțarea deficitului de cont curent

În anul 2002, finanțarea deficitului de cont curent s-a realizat integral din investiții directe și de portofoliu. Influxurile nete din credite primite pe termen mediu și lung s-au cifrat la 1 589 milioane dolari SUA, mai mari cu aproximativ 70 la sută comparativ cu anul 2001; acestea au provenit de la instituții financiare internaționale și de la creditorii privați și au fost destinate administrației publice și sectorului nebanca. Intrările din împrumuturi și credite pe termen mediu și lung în anul 2002 au fost mai mari cu 46 la sută decât în anul precedent, iar rambursările cu aproximativ o treime. Împrumuturile externe nete pe termen scurt au însumat 331 milioane dolari SUA, mai mult cu 48,4 la sută față de anul precedent.

Tabelul nr. 40. Finanțarea deficitului de cont curent

	- milioane dolari SUA -	
	2001	2002
Surse de finanțare	2 223	1 525
a. transferuri de capital, net	95	93
b. investiții directe, net	1 174	1 128
c. investiții de portofoliu, net	575	382
d. alte investiții de capital:	1 863	1 724
- credite primite pe termen mediu și lung	938	1 589
intrări	2 663	3 887
rambursări	1 725	2 298
- credite acordate pe termen mediu și lung, net	-45	19
- credite pe termen scurt, net	223	331
- alte investiții*	747	-215
e. active de rezervă BNR ("-" indică creștere)	-1 484	-1 802

*) Sunt incluse pozițiile nete pentru numerar și cecuri, depozite, documente în tranzit, conturi de clearing și barter, erori și omisiuni.

B. Poziția investițională internațională a României

1. Caracterizare generală

Tendința de deteriorare a soldului debitor al poziției investiționale internaționale a continuat trendul din anii anteriori, ajungând la sfârșitul anului 2002 la nivelul de 12,1 miliarde dolari SUA, în creștere cu 2,7 miliarde dolari SUA față de cel înregistrat la 31 decembrie 2001. Această evoluție a rezultat din tranzacții externe nete (-2 289 milioane dolari SUA), din influențe nefavorabile din variația cursurilor de schimb (-606,7 milioane dolari SUA) și din majorarea prețului aurului pe piața internațională a metalelor prețioase (+239,5 milioane dolari SUA).

Stabilizarea principalilor indicatori macroeconomici a ameliorat percepția agențiilor de rating și a creditorilor străini asupra mediului economic românesc, contribuind la îmbunătățirea condițiilor de creditare atât pentru administrația publică, cât și pentru sectorul privat. Facilitarea accesului la sursele private de finanțare externă, coroborată cu aprecierea euro față de dolarul american, a condus la creșterea intrărilor nete de capital, dar și la majorarea soldului datoriei externe cu peste 3 miliarde dolari SUA.

Banca Națională a României a continuat politica de consolidare a rezervei oficiale, începută la mijlocul anului 1999, valoarea rezervei internaționale a României atingând la 31 decembrie 2002 nivelul record de 7,3 miliarde dolari SUA.

Principalele surse de alimentare a rezervei valutare au fost cumpărările de valută efectuate de autoritatea monetară și intrările din împrumuturi externe și din titluri în valută emise de Ministerul Finanțelor Publice. De asemenea, creșterea prețului aurului pe piața metalelor prețioase a condus la majorarea valorii stocului de aur deținut de Banca Națională.

Creșterea soldului datoriei externe pe termen mediu și lung a atras după sine majorarea serviciului datoriei externe, valoarea acestuia însumând 3,8 miliarde dolari SUA în anul 2002, cu 26,9 la sută mai mare decât în anul precedent. Pe fondul creșterii exporturilor și a produsului intern brut, indicatorii de îndatorare s-au menținut în limitele considerate normale pe plan internațional. Rata serviciului datoriei externe a fost de 23,5 la sută, iar ponderea serviciului datoriei externe în PIB de 8,3 la sută. Totodată, se remarcă menținerea tendinței de limitare a ponderii datoriei externe pe termen scurt în datoria externă totală (3 la sută), rata serviciului aferent fiind de 3,1 la sută.

La sfârșitul anului 2002 activele externe de rezervă înregistrau nivelul record de 8,4 miliarde dolari SUA, mai mare cu 31,5 la sută față de 31 decembrie 2001, pe fondul creșterii progresive a rezervei valutare administrate de BNR și a valorii stocului aurului monetar.

Rezerva valutară a sistemului bancar (inclusiv BNR) la sfârșitul anului 2002 acoperea 4,6 luni de import față de 4 luni de import la 31 decembrie 2001, iar rezerva oficială 4,7 luni de import față de 3,5 luni de import. Raportul dintre serviciul datoriei externe și rezerva valutară a ajuns, la sfârșitul anului 2002 la 52,9 la sută, mai redus cu 2,4 puncte procentuale față de 31 decembrie 2001.

Tabelul nr. 41. Evoluția activelor externe de rezervă

	-milioane dolari SUA-				
	31.12.2001	31.03.2002	30.06.2002	30.09.2002	31.12.2002
1. Banca Națională a României	4 861,2	5 099,1	6 098,2	6 687,4	7 305,9
aur	938,7	1 025,0	1 079,5	1 091,3	1 180,2
DST	6,8	3,5	0,7	6,0	2,3
valute convertibile	3 915,7	4 070,6	5 018,0	5 590,1	6 123,4
2. Bănci	1 519,4	1 351,6	1 238,1	1 232,0	1 086,4
valute convertibile	1 519,4	1 351,6	1 238,1	1 232,0	1 086,4
3. Active externe de rezervă	6 380,6	6 450,7	7 336,3	7 919,4	8 392,3
din care:					
3.1. valute convertibile + DST	5 441,9	5 425,7	6 256,8	6 828,1	7 212,1
4. Pasive externe	470,5	534,2	612,4	672,1	490,6
Rezerva internațională netă (Rd.3-rd.4)	5 910,1	5 916,5	6 723,9	7 247,3	7 901,7
din care:					
Rezerva valutară netă (Rd.3.1-rd.4)	4 971,4	4 891,5	5 644,4	6 156,0	6 721,5

Creșterea economică, finanțarea externă a deficitului bugetar și aprecierea euro față de dolarul american în anul 2002 au fost principalele premise care au condus la creșterea cu peste o pătrime a datoriei externe totale a României, care a ajuns la sfârșitul anului la 15 621,2 milioane dolari SUA. Din aceasta, 97 la sută reprezenta datorie pe termen mediu și lung, iar 3 la sută datorie pe termen scurt.

Serviciul datoriei externe în anul 2002 a fost de 3 816,9 milioane dolari SUA, din care 3 119,6 milioane dolari SUA au reprezentat rate de capital și 697,3 milioane dolari SUA dobânzi și

comisioane. Pe fondul creșterii exportului de bunuri și servicii și a produsului intern brut, indicatorii ce reflectă gradul de îndatorare s-au menținut în continuare în limite normale. Astfel, rata serviciului datoriei externe a fost de 23,5 la sută (devansând cu 1,1 puncte procentuale nivelul anului anterior), în timp ce ponderea datoriei externe totale în PIB a fost de 34,1 la sută, iar raportul dintre datoria externă și exportul de bunuri și servicii a atins 96,3 la sută. Datoria pe termen mediu și lung a însumat 15 145,9 milioane dolari SUA la finele anului 2002, cu 27,1 la sută mai mult față de 31 decembrie 2001, ca urmare a unor intrări nete de 2 218,2 milioane dolari SUA și a unor influențe nefavorabile din aprecierea euro față de dolarul american de 1 093,1 milioane dolari SUA.

Din structura pe creditori a datoriei externe pe termen mediu și lung la 31 decembrie 2002 rezultă că sursele private dețineau 59,2 la sută (în creștere cu 4,2 puncte procentuale față de anul precedent), organismele internaționale 35,4 la sută (în scădere cu 2,7 puncte procentuale) și sursele bilaterale 5,4 la sută.

Tabelul nr. 42. Datoria externă pe termen mediu și lung (pe creditori)

	31.12.2001		31.12.2002	
		%	- milioane dolari SUA -	%
TOTAL	11 914,0	100,0	15 145,9	100,0
Organisme internaționale	4 541,1	38,1	5 354,8	35,4
FMI	386,4	3,2	425,6	2,8
BIRD	2 024,3	17,0	2 254,6	14,9
BEI	804,9	6,8	1 248,6	8,2
BERD	792,9	6,7	859,7	5,7
Relații bilaterale	819,1	6,9	814,5	5,4
Canada	162,9	1,4	136,0	0,9
Germania	242,6	2,0	214,9	1,4
Japonia	95,3	0,8	89,7	0,6
Investiții de portofoliu	1 685,3	14,1	2 389,5	15,8
CS First Boston Germania	270,7	2,3	0,0	0,0
CS First Boston Elveția	529,4	4,4	625,4	4,1
Deutsche Bank	132,4	1,1	886,0	5,8
ING Bank Barings	264,7	2,2	312,7	2,1
Bănci private	1 962,7	16,5	2 523,4	16,7
Germania	219,4	1,8	285,4	1,9
Franța	314,3	2,6	298,0	2,0
SUA	408,2	3,4	674,8	4,5
Marea Britanie	244,3	2,1	306,2	2,0
Olanda	211,4	1,8	311,5	2,1
Credite furnizor	314,5	2,6	397,4	2,6
Grecia	167,1	1,4	211,0	1,4
Alți creditori	2 591,3	21,8	3 666,3	24,1

Din structura pe valute a datoriei externe pe termen mediu și lung rezultă că ponderea datoriei exprimate în euro a crescut de la 40,6 la sută la 31 decembrie 2001 la 47,4 la sută la sfârșitul anului 2002, concomitent cu scăderea ponderii dolarului american de la 52,8 la sută la 46,6 la sută. Se observă tendința de armonizare a structurii valutare a activelor externe cu cea a datoriei externe.

Tabelul nr. 43. Structura rezervelor valutare și a datoriei externe pe termen mediu și lung

	-milioane dolari SUA-							
	Rezerve valutare				Datorie externă pe termen mediu și lung			
	31.12.2001	%	31.12.2002	%	31.12.2001	%	31.12.2002	%
TOTAL	5 441,90	100,00	7 212,10	100,00	11 914,00	100,00	15 145,90	100,00
EUR	2 095,25	38,50	3 379,28	46,86	4 841,90	40,64	7 172,60	47,36
USD	3 222,40	59,21	3 777,06	52,37	6 291,50	52,81	7 057,50	46,60
Alte valute	124,25	2,28	55,76	0,77	780,60	6,55	915,80	6,05

Structura pe debitori a datoriei externe pe termen mediu și lung arată că datoria publică deține ponderea principală (41,6 la sută), urmată de datoria privată (36,8 la sută) și de datoria public garantată (21,6 la sută).

Tabelul nr. 44. Datoria externă pe termen mediu și lung (pe debitori)

	-milioane dolari SUA-			
	31.12.2001	%	31.12.2002	%
TOTAL	11 914,0	100,0	15 145,9	100,0
Datorie publică	4 984,3	41,8	6 294,4	41,6
Datorie public garantată	2 751,8	23,1	3 266,3	21,6
Datorie privată	4 177,9	35,1	5 585,2	36,8

La sfârșitul anului 2002, datoria privată a atins nivelul de 5,6 miliarde dolari SUA, în creștere cu o treime față de anul precedent, ca urmare a unor intrări nete de capital în valoare de 1 098,5 milioane dolari SUA și a unor influențe nefavorabile din aprecierea euro față de dolarul american (388,2 milioane dolari SUA).

Majorarea datoriei private a avut loc pe fondul creșterii credibilității debitorilor români. Un aspect pozitiv îl constituie faptul că aceste credite sunt destinate în special finanțării proiectelor de investiții și dezvoltării sectorului privat. Din analiza pe activități ale economiei naționale rezultă următoarea distribuție a împrumuturilor externe de natura datoriei private: industria prelucrătoare (39,0 la sută), poștă și telecomunicații (14,9 la sută), transport și depozitare (10,5 la sută), comerț (9,1 la sută). În cadrul sectorului industriei prelucrătoare cea mai mare parte a împrumuturilor externe s-a regăsit în: industria alimentară, a băuturilor și tutunului (25,3 la sută), producția de mobilier (14,2 la sută), industria textilă și a produselor textile (10,2 la sută) și industria de prelucrare a cauciucului și a maselor plastice (9,1 la sută).

Tabelul nr. 45. Datoria externă pe termen mediu și lung (pe scadențe)

	31.12.2001		31.12.2002	
		%		%
	-milioane dolari SUA-			
TOTAL	11 914,0	x	15 145,9	x
<i>Datorii publice</i>	<i>4 984,3</i>	<i>100,0</i>	<i>6 294,4</i>	<i>100,0</i>
1-5 ani	744,8	14,9	492,6	7,8
peste 5 ani	4 239,5	85,1	5 801,8	92,2
<i>Datorii publice garantată</i>	<i>2 751,8</i>	<i>100,0</i>	<i>3 266,3</i>	<i>100,0</i>
1-5 ani	867,8	31,5	1 293,2	39,6
peste 5 ani	1 884,0	68,5	1 973,1	60,4
<i>Datorii private</i>	<i>4 177,9</i>	<i>100,0</i>	<i>5 585,2</i>	<i>100,0</i>
1-5 ani	2 103,1	50,3	2 952,6	52,9
peste 5 ani	2 074,8	49,7	2 632,6	47,1

Structura pe scadențe a datoriei externe pe termen mediu și lung la sfârșitul anului 2002 evidențiază faptul că datoria pe termen lung deținea ponderea majoritară în datoria publică și public garantată (92,2 la sută, respectiv 60,4 la sută), în timp ce în cadrul datoriei private ponderea cea mai mare era deținută de datoria pe termen mediu (52,9 la sută).

Tabelul nr. 46. Datoria externă pe tipuri de dobânzi

	31.12.2001		31.12.2002	
		%		%
	-milioane dolari SUA-			
TOTAL	11 914,0	100,0	15 145,9	100,0
Dobânzi variabile	6 515,5	54,7	7 927,1	52,3
DOBANDA STANDARD BIRD	894,0	7,5	911,5	6,0
DOBANDA STANDARD FMI	386,4	3,2	425,6	2,8
LIBOR USD 1 lună	123,3	1,0	111,0	0,7
LIBOR USD 3 luni	317,4	2,7	663,4	4,4
LIBOR USD 6 luni	3 215,3	27,0	3 405,7	22,5
LIBOR USD 12 luni	153,9	1,3	278,9	1,8
EURIBOR 3 luni	223,1	1,9	375,1	2,5
EURIBOR 6 luni	605,4	5,1	947,4	6,3
Dobânzi fixe	5 398,5	45,3	7 218,8	47,7
0,0-4,99%	1 454,6	12,2	1 903,7	12,6
5,0-9,99%	2 142,7	18,0	3 057,0	20,2
peste 10%	1 801,2	15,1	2 258,1	14,9

Structura pe dobânzi a datoriei externe reflectă faptul că ponderea majoritară (52,3 la sută) o dețineau împrumuturile cu dobândă variabilă, urmate de cele cu dobândă fixă (47,7 la sută). Se remarcă tendința de creștere a ponderii angajamentelor externe cu dobândă fixă cuprinsă între 5 și 10 la sută, concomitent cu scăderea celor cu dobândă fixă de peste 10 la sută și a celor cu dobândă variabilă.

2. Sectoare instituționale

Din punct de vedere al structurii pe sectoare instituționale, autoritatea monetară a fost singurul sector care a înregistrat la sfârșitul anului 2002 un sold creditor (6 890 milioane dolari SUA), mai mare cu 57,1 la sută față de 31 decembrie 2001, ca urmare a consolidării rezervei oficiale și a reducerii pasivelor pe termen scurt. Sectorul bancar și-a inversat poziția din creditor net la începutul anului 2002 în debitor net la sfârșitul anului 2002 (119,1 milioane dolari SUA), ca efect al reducerii activelor externe de rezervă și al majorării depozitelor în valută ale nerezidenților. Administrația publică și sectorul nebancar au continuat să înregistreze poziții net debitoare în valoare de 2 487,7 milioane dolari SUA (aproximativ de două ori mai mult față de anul precedent, ca urmare a creșterii datoriei externe pe termen mediu și lung) și respectiv 16 398,7 milioane dolari SUA (în creștere cu aproximativ o pătrime, pe seama împrumuturilor externe și a investițiilor directe ale nerezidenților).

2.1. Autoritatea monetară (BNR)

Anul 2002 a fost al treilea an consecutiv în care poziția investițională internațională a BNR a evoluat favorabil, soldul activelor externe însumând 7 315,6 milioane dolari SUA, iar cel al pasivelor externe 425,6 milioane dolari SUA.

2.1.1. Active externe

În perioada analizată stocul de aur monetar a rămas nemodificat (105,2 tone), în timp ce valoarea sa a crescut cu 241,5 milioane dolari SUA, în principal datorită majorării semnificative a prețului aurului pe piața internațională a metalelor prețioase (de la 277,6 USD/uncie la 31 decembrie 2001 la 348,5 USD/uncie la sfârșitul anului 2002).

Evoluția pozitivă a poziției investiționale internaționale a autorității monetare a fost determinată în special de creșterea rezervei valutare cu 56,2 la sută față de 31 decembrie 2001. În decursul anului 2002, Banca Națională a României a continuat să absoarbă excedentul de valută de pe piața valutară, situându-se pe poziția de cumpărător net. În anul 2002, cumpărările nete de valută ale BNR au însumat 1 777 milioane dolari SUA.

Intrările din împrumuturi externe (913,7 milioane dolari SUA) și titlurile în valută emise de Ministerul Finanțelor Publice pe piața internă (305,9 milioane dolari SUA) au reprezentat un alt factor ce a influențat pozitiv nivelul rezervei valutare în anul 2002.

În perioada analizată plățile efectuate din rezerva oficială pentru serviciul datoriei externe au însumat 1 551,4 milioane dolari SUA, iar răscumpărarea titlurilor emise de Ministerul Finanțelor Publice pe piața internă 426,4 milioane dolari SUA.

Tabelul nr. 47. Structura rezervei oficiale

	-milioane dolari SUA-		
	31.12.2001	30.06.2002	31.12.2002
Valute convertibile	3 922,5	5 018,6	6 125,7
numerar și cecuri	0,1	0,0	0,0
disponibilități la bănci și organisme internaționale	687,4	516,3	712,6
bonuri de tezaur	3 235,0	4 502,3	5 413,1
Aur	938,7	1 079,5	1 180,2

Din punct de vedere al structurii pe plasamente a rezervei valutare a statului, se remarcă majorarea ponderii titlurilor de valoare de la 82,5 la sută la sfârșitul anului 2001 la 88,4 la sută la 31 decembrie 2002, în timp ce ponderea disponibilităților la bănci în străinătate a continuat să scadă, până la 11,6 la sută.

Structura pe valute a rezervei oficiale reflectă politica de reorientare către euro, în perspectiva integrării României în Uniunea Europeană, și o mai bună corelare cu structura pe valute a datoriei externe. Astfel, ponderea rezervei în euro în rezerva valutară totală a crescut de la 39 la sută la 31 decembrie 2001 la 47,4 la sută la sfârșitul anului 2002, concomitent cu scăderea rezervei în dolari de la 59,1 la sută la 52,6 la sută.

În anul 2002 gradul de acoperire a importurilor de bunuri și servicii a cunoscut o îmbunătățire semnificativă, atingând nivelul de 4,7 luni față de 3,5 luni în 2001.

Poziția „alte active pe termen scurt ale autorității monetare” include participația României la capitalul Băncii Reglementelor Internaționale (9,7 milioane dolari SUA).

2.1.2. Pasive externe

Pasivele externe ale autorității monetare s-au redus cu 12,5 la sută în anul 2002, datorită lichidării depozitului pe termen scurt de la Banca Chinei, în valoare de 100 milioane dolari SUA. Astfel, la 31 decembrie 2002 pasivele externe ale autorității monetare erau constituite numai din creditele primite de la Fondul Monetar Internațional. În luna septembrie 2002 au fost eliberate două tranșe cumulate în valoare de 82,7 milioane DST, în cadrul acordului *stand-by* încheiat cu Fondul Monetar Internațional în anul 2001.

Tabelul nr. 48. Împrumuturi în cadrul aranjamentelor cu FMI

Acord	Cumpărări mil. DST	Răscumpărări mil. DST	Datorii	
			mil. DST echivalent	mil. USD
Facilitate de transformare sistemică	188,53	141,39	47,14	63,69
<i>Stand-by</i> 1999	139,75	6,63	133,12	179,91
<i>Stand-by</i> 2001	134,67	0,00	134,67	181,99

2.2. Sectorul guvernamental

Soldul debitor al sectorului guvernamental s-a majorat cu 1 216,3 milioane dolari SUA față de 31 decembrie 2001, ca urmare a creșterii datoriei externe pe termen mediu și lung și pe fondul menținerii nivelului activelor externe.

2.2.1. Active externe

Creanțele guvernamentale pe termen mediu și lung provenite din exporturile către țările în curs de dezvoltare din Orientul Mijlociu, Africa, America Latină și țările foste membre CAER, efectuate înainte de 1990, continuă să dețină ponderea principală în totalul activelor externe (90,3 la sută). Din totalul creanțelor guvernamentale, 42,3 la sută sunt exprimate în ruble transferabile și provin din operațiunile de export și din acțiunile de cooperare efectuate de țara noastră în cadrul fostului CAER.

Tabelul nr. 49. Creanțe guvernamentale pe termen mediu și lung la 31 decembrie 2002

Denumirea țării	Total creanțe	-echivalent mii dolari SUA- pe scadențe		
		cu scadență depășită	cu scadență nestabilă	cu scadență în 2002
Total	2 042 081	2 017 373	19 423	5 285
RPD Coreea	21 523	21 523	0	0
Guinea	18 191	17 140	471	580
Irak	1 723 869	1 710 659	13 210	0
Mozambic	129 567	119 120	5 742	4 705
Sudan	122 789	122 789	0	0
Siria	26 142	26 142	0	0

Procesul de recuperare a creanțelor este în continuare lent și dificil, creanțele cu scadență depășită (inclusiv în ruble transferabile) reprezentând 79,3 la sută din totalul creanțelor guvernamentale. Creanțele față de RPD Coreea, Mozambic, Cuba și Guinea s-au majorat cu valoarea dobânzilor capitalizate (46 milioane dolari SUA). În același timp, a fost înregistrată o creștere de două milioane dolari SUA a soldului favorabil părții române, aferent lucrărilor executate și serviciilor prestate pentru combinatul Krivoi-Rog din Ucraina.

**Tabelul nr. 50. Situația creanțelor guvernamentale din credite pe termen mediu și lung
(pe relația ruble transferabile), la 31 decembrie 2002**

-mii ruble transferabile-

Denumirea țării	Total creanțe	pe scadențe		
		cu scadență depășită	cu scadență nestabilită	cu scadență în 2002
Total	1 708 110	899 085	772 142	36 883
din care:				
Cuba	984 653	879 238	71 487	33 928
Mongolia	3 050	1 504	1 546	0
RPD Coreea	8 204	8 204	0	0
Rusia	590 670	0	590 670	0
Ucraina	121 533	10 139	108 439	2 955

O altă componentă a activelor pe termen mediu o reprezintă participațiile Guvernului României la organismele financiare internaționale. În decursul anului 2002 a fost achitată a cincea rată de participare la capitalul social al BERD (1,4 milioane euro), prin emiterea de către Ministerul Finanțelor Publice a unui bilet la ordin în valoare de 810 mii euro și a unei plăți *cash* de 540 mii euro.

Activele pe termen scurt ale administrației publice sunt reprezentate de soldurile conturilor de cliring pe relația devize convertibile și ruble transferabile. În continuare, Siria și Cuba rămân principalele țări debitoare față de România, singura țară care și-a redus datoria față de Guvernul român fiind Rusia.

Depozitele deținute în străinătate de misiunile diplomatice au însumat 5,3 milioane dolari SUA la sfârșitul anului 2002.

2.2.2. Pasive externe

Pasivele externe ale sectorului guvernamental erau constituite la sfârșitul anului 2002, ca și în anul precedent, aproximativ în totalitate din datoria externă pe termen mediu și lung (99,4 la sută). Concomitent cu majorarea datoriei externe a avut loc și modificarea structurii acesteia, în sensul diminuării ponderii împrumuturilor contractate direct de către guvern și de agențiile guvernamentale (de la 76,1 la sută la sfârșitul anului 2001 la 71,4 la sută la 31 decembrie 2002) și a majorării ponderii emisiunilor de obligațiuni efectuate de Ministerul Finanțelor Publice pe piețele private de capital (de la 23,9 la sută la 28,6 la sută).

În ultimii ani, Guvernul român a apelat la surse externe atât pentru acoperirea deficitelor bugetare, cât și pentru finanțarea diverselor proiecte de investiții, destinate dezvoltării infrastructurii. În anul 2002 datoria externă a sectorului guvernamental a crescut cu 27 la sută, pe seama unor influxuri nete de capital în valoare de 907 milioane dolari SUA și a unor influențe de curs nefavorabile de 447,1 milioane dolari SUA. Continuarea procesului de reformă și rezultatele pozitive obținute de economia românească au avut un impact pozitiv asupra mediilor internaționale financiare și agențiilor de rating. În aceste condiții a fost posibilă lansarea unei noi emisiuni de euroobligațiuni, în luna mai, în valoare de 700 milioane euro, în colaborare cu Fondul Internațional de Investiții,

Credit Deutsche Bank, ING Barings și JP Morgan. Această emisiune a avut ca scop echilibrarea surselor de finanțare bugetară, fiind considerată un adevărat succes, întrucât condițiile de creditare au fost superioare celor obținute anterior, durata angajamentului depășind 10 ani, iar nivelul dobânzii situându-se sub pragul de 10 la sută.

De asemenea, în luna noiembrie Guvernul român a răscumpărat obligațiunile emise în colaborare cu Credit Suisse First Boston Germania în anul 1997, în valoare de 288,5 milioane dolari SUA.

Tabelul nr. 51. Datoria externă a sectorului guvernamental, pe principalii creditori

	- milioane dolari SUA -	
	2001	2002
TOTAL	5 017,6	6 371,7
Organisme internaționale	3 117,1	3 692,7
BERD	282,3	280,0
BIRD	1 916,0	2 119,7
UE	198,5	177,2
BEI	670,0	973,5
FIDA	2,6	2,6
FDS CE	44,2	114,3
OECE	3,5	25,5
Relații bilaterale	223,4	195,4
Suedia	3,0	3,0
Canada	4,1	3,1
Austria	4,8	0,0
Japonia	78,8	77,3
SUA	29,6	27,9
Germania	102,0	84,2
Olanda	1,2	0,0
Investiții de portofoliu	1 197,2	1 824,1
Bănci private	433,7	580,9
Germania	138,3	134,1
Franța	6,6	6,6
Olanda	63,2	61,7
SUA	108,2	105,6
Elveția	30,8	30,1
Israel	52,6	52,6
Alții	34,0	190,2
Credit furnizor	34,4	32,5
Alții	11,7	46,0

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice.

La sfârșitul anului 2002, din punct de vedere al structurii pe debitori, 89,6 la sută din datoria externă guvernamentală era datorie publică și 10,4 la sută datorie public garantată.

În ceea ce privește structura pe creditori, organismele internaționale au continuat să fie principalul creditor al Guvernului român (58 la sută), urmate de investițiile de portofoliu cu 28,6 la sută și băncile private cu 9,1 la sută. Față de 31 decembrie 2001, structura pe creditori relevă scăderea

ponderii organismelor internaționale cu 4,1 puncte procentuale, concomitent cu creșterea ponderilor investițiilor de portofoliu și a băncilor private (cu 4,7 și respectiv 0,5 puncte procentuale).

În cadrul organismelor internaționale care au finanțat sectorul guvernamental, Banca Mondială își menține poziția de lider, cu 57,4 la sută din datoria externă guvernamentală la 31 decembrie 2002. Valoarea tragerilor efectuate în perioada analizată s-a cifrat la 299,6 milioane dolari SUA, din care 48,6 milioane dolari SUA au fost destinate învățământului, 44,7 milioane de dolari SUA extracției și prelucrării petrolului și gazelor naturale și 16,7 milioane dolari SUA sănătății și asistenței sociale; de asemenea, România a primit 170 milioane euro pentru ajustarea sectorului privat (PSAL II). Valoarea rambursărilor efectuate în contul creditelor primite de la BIRD a însumat 112,4 milioane dolari SUA, din care 30,1 milioane dolari SUA au reprezentat rate de capital aferente creditului SAL (pentru ajustare structurală), 15,4 milioane dolari SUA pentru „importuri critice”, 13,3 milioane dolari SUA pentru agricultură și servicii auxiliare, 11,5 milioane dolari SUA pentru construcții de căi de comunicație terestre și 10,9 milioane dolari SUA pentru sănătate și asistență socială. Valoarea împrumuturilor contractate cu Banca Mondială până la sfârșitul anului 2002 a fost de 3 004,7 milioane dolari SUA, din care tragerile au însumat 2 582 milioane dolari SUA și au fost destinate în special finanțării proiectelor de investiții, sprijinirii reformei din sectorul sanitar și învățământ, ajustării sectorului privat și agriculturii, ocrotirii forței de muncă și protecției sociale, dezvoltării și modernizării infrastructurii românești, susținerii balanței de plăți.

Banca Europeană pentru Investiții și-a consolidat poziția de creditor al Guvernului român, ponderea creditelor primite reprezentând 15,3 la sută din datoria externă guvernamentală la 31 decembrie 2002. Valoarea intrărilor în anul 2002 a fost de 300,6 milioane dolari SUA, din care pe proiecte: 104,8 milioane dolari SUA pentru construirea și reabilitarea drumurilor și autostrăzilor, 101,3 milioane dolari SUA pentru modernizarea și restructurarea transporturilor, 72,6 milioane dolari SUA pentru combaterea efectelor inundațiilor și 21,8 milioane dolari SUA pentru modernizarea sistemelor de termoficare și energetic. Banca Europeană pentru Investiții a acordat până la 31 decembrie 2002 suma de 2 128,2 milioane dolari SUA, din care au fost efectuate trageri în valoare de 1 100,4 milioane dolari SUA, destinate în special modernizării infrastructurii.

La sfârșitul anului 2002, valoarea creditelor contractate cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare a fost de 519,5 milioane dolari SUA, din care tragerile au însumat 397,7 milioane dolari SUA.

Ponderea finanțării din surse bilaterale a scăzut de la 4,4 la sută la 31 decembrie 2001 la 3,1 la sută la sfârșitul anului 2002. Au fost plătite rate în contul împrumuturilor primite din partea guvernelor german și japonez și a fost lichidată datoria față de guvernul austriac.

În primul semestru al anului 2002 a fost lichidată o datorie mai veche a statului român față de guvernul suedez, evaluată la 120 milioane dolari SUA, prin achitarea ultimelor trei rate în valoare de 30 milioane dolari SUA fiecare.

2.3. Sectorul bancar

În perioada analizată poziția investițională internațională a sectorului bancar s-a modificat față de anul anterior, soldul creditor de la sfârșitul anului 2001 devenind sold debitor la 31 decembrie 2002. Această evoluție a avut loc ca urmare a reducerii activelor externe de rezervă ale sistemului bancar, a majorării datoriei externe pe termen mediu și lung și a creșterii depozitelor deținute de nerezidenți în România.

2.3.1. Active externe

Activele externe pe termen scurt ale sectorului bancar au scăzut cu 28,5 la sută în perioada analizată, ca urmare a reorientării băncilor către creditarea sectorului privat. Rezultatele pozitive, obținute de economia românească în ultimii ani, au fost factorii principali care au condus la schimbarea de atitudine a sectorului bancar față de finanțarea activității agenților economici autohtoni. Astfel, creditele în valută acordate societăților comerciale cu capital majoritar sau integral privat au crescut în anul 2002 cu 48,6 la sută.

Tabelul nr. 52. Situația activelor externe de rezervă ale băncilor

	-milioane dolari SUA-	
	31.12.2001	31.12.2002
a) pe termen scurt	1 519,4	1 086,4
numerar și cecuri	149,2	130,9
depozite, disponibilități deținute în străinătate	1 335,7	910,8
-la vedere	95,5	101,8
-la termen	1 206,1	785,6
-colaterale	34,1	23,4
ordine de plată, creanțe, operațiuni bănci	15,6	19,8
titluri de valoare externe	0,3	1,0
altele	18,6	23,9
b) pe termen lung	92,5	104,1
participații la bănci străine	92,5	104,1

În ceea ce privește structura plasamentelor externe la 31 decembrie 2002, ponderea cea mai mare au deținut-o „depozitele și disponibilitățile la alte bănci în străinătate” (83,8 la sută), urmate de „numerar și cecuri” (12 la sută) și de „ordine de plată, creanțe, operațiuni bănci” (1,8 la sută).

Structura valutară a lichidităților băncilor reflectă continuarea evoluției ascendente a celor exprimate în euro (de la 37,1 la sută la sfârșitul anului 2001 la 43,9 la sută la 31 decembrie 2002), în defavoarea activelor externe în dolari americani (de la 59,4 la sută la 51,3 la sută), datorită preponderenței schimburilor comerciale cu Uniunea Europeană.

Repartizarea activelor externe pe principalele bănci la 31 decembrie 2002 relevă că Banca Comercială Română deținea 22,9 la sută din totalul activelor externe ale sistemului bancar, urmată de HVB Bank (20,4 la sută), Citibank (13,8 la sută) și ABN AMRO Bank (9,1 la sută).

La sfârșitul anului 2002 activele pe termen lung reprezentau 8,7 la sută din totalul activelor externe ale sectorului bancar și includeau participațiile la bănci străine și creditele pe termen mediu și lung acordate nerezidenților.

2.3.2. Pasive externe

Pasivele externe ale sectorului bancar au crescut cu 36,1 la sută în perioada analizată, ca urmare a majorării datoriei externe a acestui sector și a depozitelor nerezidenților la băncile din România.

La 31 decembrie 2002, pasivele externe pe termen scurt dețineau ponderea principală în cadrul angajamentelor externe ale sectorului bancar (37,2 la sută), pe fondul majorării cu 34,8 la sută a depozitelor bancare și nebankare deschise de nerezidenți la băncile din România. Repartizarea pasivelor externe pe termen scurt pe principalele bănci relevă că Alpha Bank deținea 16,7 la sută, urmată de Piraeus Bank (10,6 la sută), Banca Comercială Română (9,1 la sută), ING Barings Bank (8,7 la sută) și United Garanti Bank International NV (8,2 la sută).

Tabelul nr. 53. Datoria externă pe termen scurt a sectorului bancar

	-milioane dolari SUA-	
	31.12.2001	31.12.2002
TOTAL	370,5	490,7
împrumuturi	20,8	19,2
depozite bancare	200,8	279,8
depozite nebankare	148,9	191,7

Datoria externă pe termen mediu și lung a sectorului bancar la sfârșitul anului 2002 reprezenta 23,4 la sută din totalul pasivelor externe ale acestui sector și provenea în proporție de 98,4 la sută din credite private. Structura pe creditori a datoriei externe a sectorului bancar reflectă faptul că la sfârșitul anului 2002 ponderea împrumuturilor primite de la organismele internaționale a fost mai mare decât cea a împrumuturilor de la băncile private. Astfel, dacă la 31 decembrie 2001 principalul finanțator al sistemului bancar au fost băncile private (45,0 la sută), urmate de organismele internaționale (44,4 la sută) și sursele bilaterale (7,8 la sută), la finele anului 2002 organizațiile internaționale financiare dețineau 56,5 la sută din total, în timp ce băncile private dețineau 35,4 la sută, iar sursele bilaterale 5,2 la sută. În cadrul surselor multilaterale principalul creditor a fost Banca Europeană de Investiții, a cărei pondere a crescut în perioada de referință cu 14,1 puncte procentuale, respectiv de la 35 la sută la 49,1 la sută, urmată de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare cu 35,2 la sută. Principalele bănci care au beneficiat de finanțare externă din partea organismelor internaționale sunt Banca Română pentru Dezvoltare (39,3 la sută), Banc Post (18,1 la sută), HVB Bank (12 la sută), Banca Comercială Română (9,8 la sută) și Citibank (6 la sută)

La sfârșitul anului 2002, soldul liniilor de finanțare totaliza 77,8 milioane dolari SUA (din care Banca Comercială Română deținea 81,4 la sută), în scădere cu 19,8 la sută față de 31 decembrie 2001.

Tabelul nr. 54. Datoria externă pe termen mediu și lung a sectorului bancar

	-milioane dolari SUA-	
	31.12.2001	31.12.2002
TOTAL	225,19	308,44
datorie privată	223,41	303,58
datorie public garantată	1,78	4,86
Din total		
împrumuturi financiar-bancare	223,45	308,44
linii de finanțare	97,00	77,80
investiții de portofoliu	1,74	0,00

La 31 decembrie 2002, depozitele pe termen mediu și lung ale băncilor străine în România au însumat 193 milioane dolari SUA, acestea localizându-se în principal la Alpha Bank, Volksbank, ING Barings Bank și Banca Italo-Romena.

Soldul investițiilor directe efectuate de nerezidenți în sectorul bancar românesc a însumat 328,5 milioane dolari SUA la sfârșitul anului 2002, cu 4,5 la sută mai mult față de 31 decembrie 2001.

2.4. Sectorul nebancar

Pe fondul acumulării datoriei externe pe termen mediu și lung și al creșterii volumului de investiții directe ale nerezidenților, poziția net debitoare a sectorului nebancar s-a accentuat continuu, atingând nivelul de 16 398,7 milioane dolari SUA la sfârșitul anului 2002, aceasta influențând în cea mai mare măsură soldul debitor al poziției investiționale internaționale a României.

2.4.1. Active externe

Activele externe ale sectorului nebancar au scăzut în perioada analizată cu 17,2 la sută, ca urmare a reducerii creanțelor comerciale.

Activele pe termen lung reprezintă creanțele comerciale provenite din exporturile românești efectuate înainte de anul 1989 către țări din Africa și Orientul Mijlociu. Recuperarea creanțelor comerciale este foarte lentă, toate având scadență depășită la 31 decembrie 2002. În perioada de referință, valoarea recuperărilor a fost de 49 milioane dolari SUA, firmele de comerț exterior reușind să lichideze datoria Libiei față de România. Astfel, soldul creanțelor comerciale pe termen mediu și lung s-a redus cu 33 la sută în decursul anului 2002.

Tabelul nr. 55. Creanțele comerciale ale sectorului nebancar la 31 decembrie 2002

Denumirea țării	Total creanțe	-echivalent mii dolari SUA-
		Creanțe cu scadență depășită
Total	89 334	89 334
Angola	17 662	17 662
Congo	1 444	1 444
Mozambic	9 125	9 125
Nigeria	1 523	1 523
R. Centrafricană	7 703	7 703
Sudan	48 480	48 480
Somalia	2 509	2 509
Siria	335	335
Alte țări	553	553

2.4.2. Pasive externe

La 31 decembrie 2002 soldul pasivelor externe ale sectorului nebancar a fost de 17 250,9 milioane dolari SUA, în creștere cu 20,8 la sută față de anul precedent. În perioada de referință soldul angajamentelor externe ale acestui sector s-a majorat cu aproximativ 3 miliarde dolari SUA, ca urmare a intrărilor nete de capital (2 366 milioane dolari SUA), dar și a influențelor nefavorabile ale aprecierii euro față de dolarul american (608,6 milioane dolari SUA).

Din creditele pe termen mediu și lung primite din partea firmelor străine în valoare de 2 778,9 milioane dolari SUA, 574,5 milioane dolari SUA au fost împrumuturi de la compania „mamă” la „fiică”.

De asemenea, din creditele externe acordate sectorului privat, 68 milioane dolari SUA au fost convertite pe baze contractuale în acțiuni la capitalul unor firme românești debitoare și 11 milioane dolari SUA au fost declarate anulări de datorie.

Creșterea economică înregistrată de România în anul 2002, precum și măsurile adoptate de Banca Națională a României pentru liberalizarea treptată a operațiunilor de capital au avut un impact pozitiv asupra condițiilor de creditare și a accesului la sursele private de finanțare externă. În aceste condiții, datoria externă a sectorului nebancar s-a majorat cu 27,9 la sută față de 31 decembrie 2001, ajungând la valoarea de 8 040,2 milioane dolari SUA, pe fondul unor intrări nete substanțiale de capital (1 302,4 milioane dolari SUA) și al unor influențe nefavorabile din aprecierea euro față de dolarul american (532,2 milioane dolari SUA).

Din punct de vedere al structurii pe debitori, 65,4 la sută reprezintă credite private și 32,4 la sută credite garantate de stat. La 31 decembrie 2002, sectorul nebancar deținea 94,2 la sută din datoria externă privată și 79,7 la sută din datoria externă public garantată.

Structura pe creditori a datoriei externe a sectorului nebancar la 31 decembrie 2002 relevă că economia românească a fost finanțată în principal din surse private de capital (79,3 la sută), diferența provenind de la organisme internaționale (13,2 la sută) și de la agenții guvernamentale (7,5 la sută).

Tabelul nr. 56. Datoria externă pe termen mediu și lung a sectorului nebancar

	-milioane dolari SUA-	
	31 decembrie	
	2001	2002
Total	6 284,88	8 040,15
datoria publică	80,73	178,46
datoria public garantată	2 249,65	2 603,02
datoria privată	3 954,50	5 258,67
Din total		
Organisme internaționale	937,68	1 062,27
BERD	463,58	518,48
BIRD	108,28	134,93
BEI	99,93	189,47
CFI	222,12	172,45
CECO	3,90	0,00
Banca de Comerț și Dezvoltare a Mării Negre	0,00	2,00
NORDIC INVESTMENT BANK	39,87	44,95
Investiții de portofoliu	486,35	565,32
Relații bilaterale	577,97	603,17
Bănci private	1 427,73	1 833,16
Leasing	625,18	832,52
Credite furnizor	280,14	364,85
Alții (persoane fizice și juridice nerezidente)	1 949,83	2 778,86

Sursa: Ministerul Finanțelor Publice și Banca Națională a României.

Ponderea investițiilor de portofoliu ale sectorului nebancar în total surse private a scăzut cu 1,3 puncte procentuale, iar cea a creditelor primite de la băncile străine cu 1,2 puncte procentuale. În anul 2002, societățile SNCFR Marfă și Romtelecom au emis obligațiuni în valoare de 120 milioane euro și respectiv 17,2 milioane dolari SUA, iar companiile Termoelectrica și Electrica au răscumpărat obligațiuni în valoare de 21,5 milioane dolari SUA. După o evoluție spectaculoasă a *leasing*-ului financiar în perioada 1998-2000, au urmat doi ani în care ponderea acestuia în datoria externă privată s-a plafonat la aproximativ 13 la sută. Creditele furnizor au deținut 5,7 la sută din totalul creditelor din surse private, fiind destinate în cea mai mare parte achiziționării echipamentelor pentru rețehnologizarea Romtelecom.

La 31 decembrie 2002, aproximativ jumătate din angajamentele externe ale sectorului nebancar reprezentau investiții directe ale nerezidenților (8 467,1 milioane dolari SUA), în creștere cu 15,6 la sută față de sfârșitul anului 2001.